

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Aktivní otcovství

Bakalářská práce

Autorka: Tereza Pallová
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: Mgr. Iva Křoustková Moravcová, Ph.D.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Tereza Pallová
Osobní číslo:	P14K0041
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Název tématu:	Aktivní otcovství
Zadávající katedra:	Ústav primární a preprimární edukace

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Cílem bakalářské práce je odhalit principy aktuálního chápání konstruktů aktivní otcovství v České republice. Teoretická část bude zaměřena na vymezení základních pojmů spjatých s aktivním otcovstvím, stanovení podmínek aktivního otcovství, porovnání teoretických poznatků o aktivním otcovství v České republice s jinými státy, ale i organizace a kulturní akce vymezené výhradně pro otce. Empirická část bude pomocí metody dotazníku mapovat názory mužů, žijících v Praze na aktivní otcovství a míru jejich informovanosti ohledně legislativní podpory otců v České republice. Dále budeme hledat odpověď na otázku, jak vnímají ženy, žijící v Praze termín aktivní otcovství.

Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Iva Křoustková Moravcová, Ph.D. Ústav primární a preprimární edukace
Oponent bakalářské práce:	Mgr. Veronika Smetanová
Datum zadání bakalářské práce:	18. 12. 2015
Termín odevzdání bakalářské práce:	28. 4. 2017

doc. PhDr. MgA. František Vaníček, Ph.D.
děkan

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 28. 4. 2017

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Ivě Křoustkové Moravcové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytla.

Anotace

PALLOVÁ, Tereza. *Aktivní otcovství*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 60 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na aktivní otcovství. Cílem práce je odhalit principy aktuálního chápání konstruktů aktivního otcovství v České republice. V teoretické části je stručně popsáno otcovství v historickém kontextu v souvislosti s genderovými stereotypy, feminismem a také s mýty o otcích. Dále je teorie věnována vymezení základních pojmů spjatých s aktivním otcovstvím, stanovení podmínek aktivního otcovství, přínosu aktivních otců i otcům na rodičovské dovolené. V úzké souvislosti jsou v práci popsány i teoretické poznatky o aktivním otcovství v České republice s jinými státy zaměřené na rodičovskou a otcovskou dovolenou. V práci jsou zmíněny i organizace a kulturní akce vymezené výhradně pro otce. Empirická část mapuje pomocí metody dotazníku postoje mužů, žijících v Praze k aktivnímu otcovství. Dále také metodou polostrukturovaného rozhovoru zkoumá názory žen, žijících v Praze na aktivní otce.

Klíčová slova: aktivní otcovství, rodičovství, otec, rodičovská dovolená, otcovská dovolená.

Annotation

PALLOVÁ, Tereza. *Active fatherhood*. Hradec Králové: Faculty of education, University of Hradec Králové, 2017. 60 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis is focused on active fatherhood. The aim of the thesis is to reveal current understanding principles of active fatherhood construct in the Czech Republic. Paternity is briefly described in the historical context in relation to gender stereotypes, feminism, and myths about fathers in the theoretical part. Further more the theory is devoted to the definition of basic concepts associated with active fatherhood, to determine conditions of active fatherhood and also the contribution of active fathers and fathers on parental leave. The theoretical knowledge about active fatherhood in the Czech Republic with other countries is also presented in the thesis, focusing on parental and paternity leave. The work also mentions organizations and cultural events defined exclusively for fathers. The empirical part maps the attitudes of men living in Prague to active fatherhood using the questionnaire method. In addition, the semi-structured interview method examines the views of women living in Prague on an active father.

Keywords: active fatherhood, parenthood, father, parental leave, paternity leave

OBSAH

Úvod.....	8
1 Otcovství v historickém kontextu	9
1.1 Genderové stereotypy a vliv feminismu na otcovství.....	11
1.2 Mýty o otcích a příčiny nízké angažovanosti otců.....	14
2 Aktivní otcovství.....	18
2.1 Podmínky aktivního otcovství.....	18
2.2 Přínos aktivního otce ve výchově a péči o dítě	19
2.3 Otcové na rodičovské dovolené	20
2.4 Možnosti legislativní podpory aktivního otcovství v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie	22
3 Organizace a kulturní akce určené otcům.....	25
4 Metodologie výzkumu	27
4.1 Cíle, výzkumné otázky.....	27
4.2 Výzkumné metody	27
4.3 Výzkumné soubory	29
4.4 Výsledky výzkumného šetření – dotazník	30
4.5 Výsledky výzkumného šetření – polostrukturovaný rozhovor	44
5 Shrnutí a diskuse výsledků	50
6 Doporučení pro praxi	55
Závěr	57
Použitá literatura	58
Seznam příloh	61

ÚVOD

V České republice, stejně jako ve většině zemí světa, je výchova a péče o děti doménou žen. Velmi podrobně se tak můžeme v odborné literatuře dočíst o mateřství a roli matky jako pečovatelky, zatímco poslání otce je většinou omezeno pouze na roli živitele, čímž se v oblasti výchovy a péče o dítě dostává matka nad otce. V současné literatuře se již začínají objevovat různé pohledy na otce, nejen jako na živitele, ale také jako na plnohodnotného rodiče, což souvisí se skutečností, že ženy začaly úspěšně pronikat do profesní sféry, která byla dříve určena především mužům.

Vnímáme jako přirozené, že v momentě narození dítěte se stává rodičem nejen matka, ale i otec. Neustále je však společností vyzdvihováno mateřství nad otcovství, i když v posledních letech začíná pomalu tento trend ustupovat a společnost se snaží zapracovat na pomyslné rovnováze obou rolí rodičů ve výchově a péči o dítě. Začínáme akceptovat otce, kteří nejsou prioritně živiteli rodiny, ale sami si vybrali cestu k aktivnímu otcovství, kterému se budu v mé bakalářské práci věnovat. Termín aktivní otcovství je stále pro širokou veřejnost téměř cizí a lidé si nejsou zcela jisti tím, co tento pojem znamená. Proto bude mým hlavním cílem odhalení principů aktuálního chápání konstruktivního otcovství.

V teoretické části se zaměřím na popis aktivního otcovství, jeho podmínky, přínosy a také zmíním souvislost s otci na rodičovské dovolené. Stručně popíšu i proměny otcovství v historickém kontextu, které úzce souvisí se současností a vývojem role otce. Dále se budu v této části práce věnovat legislativní podpoře týkající se aktivního otcovství v České republice a ve vybraných státech Evropské Unie. V neposlední řadě zmíním i organizace a kulturní akce vymezené výhradně pro otce.

V praktické části bakalářské práce zmapuji pomocí metody dotazníku postoj mužů žijících v Praze k aktivnímu otcovství a jejich informovanost o legislativních podmínkách týkající se otců. Cílem této metody bude zjistit, zda jsou současní muži informovaní o legislativních možnostech otcovství a zda jsou tomuto trendu otcovství přístupní. Dále budu pomocí metody polostrukturovaného rozhovoru hledat odpověď na otázku, jak vnímají ženy aktivní otce. Cílem této metody bude popsat rozmanité pohledy žen na aktivní otcovství a zjistit, zda vidí v aktivním otcovství příležitost či ohrožení.

1 OTCOVSTVÍ V HISTORICKÉM KONTEXTU

Zatímco mateřství je podmíněno přírodou a spojuje matku s dítětem skrze výhradní pouto, kdy žena nosí své dítě v lůně a poté jej i porodí, otcovství je volbou související se spoustou umělých rituálů vedoucí k vývoji a proměně muže v otce. Ve vývoji otcovství nelze opomenout také historické souvislosti, které krok za krokem utvářejí vztah mezi otcem a dítětem.

Velmi nesourodé postavení otců je spojeno s antickým Řeckem a Římem. V Řecku nebyl otec nikterak významný, zatímco v Římě jej vyzvedli na majoritní pozici nad matku i děti. Římané dali otci podstatnou pravomoc, kdy každý muž musel svou volbu otcovství ratifikovat¹ aktem přístupným veřejnosti. Svě dítě musel přijmout vyzvižením do výše a zavázal se tak za něj po celý jeho život. Otec se stal i učitelem svých dětí. Toto přijetí bylo však omezeno pouze na chlapce jako na pokračovatele rodu. Dívky byly přijaty automaticky a otcové byli zavázáni se o ně postarat po materiální stránce. Biologické otcovství zde nemělo příliš velkou váhu, pokud nebylo potvrzeno již zmíněným počinem otce. V podstatě každé projevení otcovské vůle tímto formálním aktem bychom dnes mohli vnímat jako jistý druh adopce. Tento fakt majoritního postavení otce v Římě se stal jedním ze základních kamenů mýtů o patriarchátu pro vědeckou sféru. Zoja (2005) zmiňuje, že od 2. stol. po Kr., zavedl Řím finanční povinnost otce vůči dětem v důsledku vzrůstu počtu rozvodů a nemanželských dětí. Tato reforma se vztahovala pouze na sociální zajištění, díky kterému se vedle postavy otce objevila i role živitele. Řím tak stanovil otci jeho výhradní práva, ale i povinnosti. Dar vyvolení ze strany otce byl v této době povznesen nad dar života od matky. V současnosti by byl tento rituální přechod k otcovství nepřístupný už jen z toho důvodu, že otcem se stává ten, kdo je u samotného početí dítěte ať už poté o dítě zájem jeví či ne.

V renesanci stále stál v čele rodiny otec, ale již v jiné a oslabené podobě. Na konci 17. a počátku 18. století ztráceli nenápadně muži svou absolutní moc. Byli sice stále považováni za formální hlavu rodiny, ale pouze v zemědělství a malovýrobách byl otec v této době pro své syny stále významným vzorem. Takový typ otce pracoval doma, syn mu pomáhal a mohl se od něj mnoha věcem přiučit. Nicméně typická nukleární rodina byla mužem zajišťována především materiálně a žena se starala

¹ ratifikovat – potvrdit, schválit

o domácnost. Děti tak muže považovaly za nepřítomné, vzdálené otce, anebo se staly jejich pomocníky za minimální mzdu. (Novák, 2013)

Zoja (2005) také pojednává o 18. století z pohledu Paříže, kde se vzdělané a finančně zabezpečené ženy snažily o sekularizaci² mateřství, začaly své děti svěřovat chůvám a více se zajímaly o aktuální dění. Osvícenství tak dále pronikalo z elitních vrstev do široké společnosti. Otcové tak zaznamenali další zlom a částečnou ztrátu vztahu k dětem, což se stalo veřejně diskutovaným tématem. Došlo také ke změně zákonů, které upravovaly vztahy mezi otcem a rodinou. A když r. 1762 vyšla vzdělávací kniha, Emil čili o výchově, od francouzského filosofa a spisovatele J. J. Rousseau, rozpadla se i moc z pohledu římského otce, která byla budována již na řeckých základech. Řecký otec svěřoval vzdělání svých dětí do rukou domácího učitele, zatímco římský otec měl dominantní postavení v rodině i díky tomu, že pro své děti byl sám učitelem. Ale v této knize syn Emil představoval nový vzor výchovy, vzdělání mu bylo poskytnuto od cizího člověka. Rousseauova kritéria byla převedena do praxe při tvorbě školského systému a děti se definitivně zprostily absolutní autority rodiny. Učitel se tak stal konkurentem otce a zavedením povinné školní docházky byly děti jménem dětských práv a státu otci odebrány. Dítě se již nepodřizovalo bezmeznému autoritě otce, manželství se stalo osobní záležitostí a nemanželské děti musely být adoptovány.

Průmyslová revoluce znamenala pro otce další zvrát, kdy byl muž odloučen od rodiny za účelem materiálního zaopatření. Objevil se zde fenomén neviditelného otce, kde se styk otce s dítětem omezil na dobu po práci, což bylo většinou v době, kdy už děti spaly. Někteří otcové byli přes pracovní týden na ubytovnách a tak se jejich vztah k dětem omezil ještě více.

Další ránu znamenala pro otce první světová válka. A nejen pro otce, ženy musely převzít spoustu otcovských a mužských povinností, aby zajistily alespoň částečnou funkčnost rodiny. V mnoha rodinách se tak na otce z různých příčin zapomnělo. Po válce tehdejší prezident T. G. Masaryk způsobil rozruch tím, že vozil svou ratolest v kočárku na veřejnosti. Široká veřejnost to vnímala jako extravaganci, feministickou výstřednost nebo jako demagogickou³ proklamaci⁴. Z pohledu mužů tak mohl jednat jen člověk „pod pantoflem“ nebo muž, který si vzal Američanku. Nikoho tak nejspíš

² sekularizace – zesvětštění, omezování církevního vlivu

³ demagogická – klamná, zavádějící

⁴ proklamace – veřejné prohlášení

nenapadlo, že by to mohl prezident Masaryk dělat ze své svobodné vůle a přitom se z toho těšit. (Novák, 2013)

Po druhé světové válce nastupuje mnoho žen do zaměstnání mimo domácnost a koncem 40. let přestává být otec zvýhodněn soudem v rámci péče o dítě po rozvodu. Dítě je svěřeno rodiči, který disponuje lepšími podmínkami pro výchovu socialistického člověka. V této době byl ideálním otcem v očích státu ten, který mnohem více a s radostí pracoval právě pro blaho svých dětí. Nejlépe však, pokud otec odešel pracovat z domu alespoň na rok, například do dolů. Velmi oblíbené byly také stavby mládeže, což byly hromadně organizované mládežnické brigády, které měly politický podtext. *„Ideové působení se dělo různými formami. „Pavlík Morozov“, který udal tátu a dědečka, byl literárním hrdinou doby.“* (Novák, 2013, s. 23)

Rozpad otcovství probíhal tedy na dvou úrovních, kdy materiální úroveň znamenala absenci otce v rodině, zatímco symbolická úroveň byla role rituální (přijmutí syna zdvihnutím do výše), kterou muži postupem času ztratili. Již zmíněnou materiální úroveň mohou převzít ženy, symbolickou však nikoliv. Neustále se spoléhá na to, že se matky ujmou otcovské role, kterou přejímaly, když byl muž ve válce nebo vzdálen z domova. Více než fyzický otec, nám v dnešní době chybí ten duchovní, kterého matka ztělesnit nemůže. Otcovský ústup jde ruku v ruce s modernizací, nikoli s patriarchátem či matriarchátem. Fyzická absence otce souvisí do jisté míry se svobodou, která k dnešní době neodmyslitelně patří a s ní souvisí rozpad párových a manželských svazků. (Zoja, 2005)

1.1 Genderové stereotypy a vliv feminismu na otcovství

Velmi známé rčení: „Matka je vždy jistá, otec nejistý.“ neznamená pouze biologické pouto mezi rodiči a dítětem, ale také vzorec chování rodičů k dítěti, které bylo a stále je dogmatem⁵ české společnosti. Jak uvádí Gjuríčová a Kubička (2003), v Athénách v 5. a 4. stol. před Kr. můžeme pozorovat protikladné rysy, které byli mužům a ženám připisovány. Muži byli silní, stateční, racionální a schopni se ovládat. Zatímco ženy byly slabé, ustrašené, iracionální a neschopny se ovládat. Další výčet stereotypních znaků pohlavních rolí vztahující se spíše k současnosti, mající však základ v již zmíněné historii, uvádí Karsten (2006). Ženy jsou označovány jako milovnice dětí, které jsou citově založené, emocionální, empatické, jemné a zaměřené na rodinu,

⁵ dogma – tvrzení, které nepřipouští pochybnosti, námitky nebo kritiku

zatímco muži jsou agresivní, bojovní, tvrdí, dominantní, nesnadno zranitelní jedinci, kteří nepláčou. V historii se tyto genderové charakteristiky začaly rozvíjet a stávaly přirozeností. Proto je běžné, že nás provázejí v lidské společnosti dodnes. Zajímavostí historie jsou i rituální tresty, které čekaly muže nedodržující svou roli. „*Je popisována jízda muže po vsi na oslu čelem dozadu jako trest za nedodržení dominance mužské role. Porušení mužovy autority bylo na jedné straně chápáno jako porušení řádu světa, vykoupení bylo možné skrze zesměšnění.*“ (Gjuričová, Kubička, 2003, s. 50)

Funkcionalistické pojetí role rodičů v polovině 50. let 20. stol. zastával americký sociolog, Talcott Parsons. Muž měl, dle tohoto pojetí, zabezpečit rodinu, starat se o vztahy mezi rodinou a veřejností a zprostředkovávat společenská omezení dětí. Žena měla zajistit každodenní péči, příznivé emoční klima a poskytovat dětem bezmeznou a nepodmíněnou lásku. Parsons tvrdil, že právě toto rozdělení rolí je potřebné pro funkci a reprodukci moderní společnosti. (Gjuričová, Kubička, 2003) Podle Singlyho (1999) již v 50. – 70. let. 20. stol. neodpovídalo rozdělení rolí v rodině funkcionalistickému modelu popsanému Parsonsem. Dle průzkumu bylo zjištěno, že v důležitějších věcech rozhodují oba partneři, zatímco ohledně záležitostí každodenního života rozhoduje sama žena. Tudíž heslo, které kázal Parsons: „ženě srdce, mužovi hlava“ by mělo být podle Singlyho nahrazeno heslem: „ženě paže a srdce, manželskému páru hlava“, aby toto tvrzení bylo v souladu se skutečností.

Ještě zmíním diskurzivní pojetí rolí, které chápe ženy a muže jako dvě proměnné. A to z důvodu značného vlivu historie aktuálních životních podmínek na proměnlivost ženství a mužství. Různé diskurzy⁶ se zajímají o to, jak je vzor ženy a muže prezentován v politice, v rodině, ve společnosti, v médiích, ale také jakých podob nabývá v různých situacích běžného života. „*Kým se cítíme být, je tedy vždy genderově podmíněné. Zároveň víme, že náš pocit sebe sama, ženské či mužské identity, je potvrzován vlivnými diskurzy, ale někdy se také dostává s nimi do kolize.*“ (Gjuričová, Kubička, 2003, s. 57)

Genderové stereotypy zohledňuje většina rodičů a další blízké osoby již při výchově dítěte. Jinak se chovají k dívkám a chlapcům. Karsten (2006) uvádí, že stejně jako v minulosti i dnes můžeme pozorovat, jak se liší očekávání od dívčího či chlapeckého pohlaví. Vyplývá to ze způsobu oblékání dětí (dívky chodí převážně v růžové, chlapci v modré), z hraček, které jim jsou nabízeny (pro dívky panenky,

⁶ diskurz – výklad, pojednání

výbava domácnosti, pro chlapce stavebnice a auta), z knih, které jsou jim nabízeny (dívčákům se například dávají knihy o zvířatech, chlapcům knihy dobrodružného žánru). Cíle, které má výchova podle těchto stereotypů získat jsou různé pro každé pohlaví, ale v oslabené podobě je můžeme sledovat dodnes. I když po dobu několika desítek let můžeme pozorovat vzestup rodičů, kteří usilují o vyrovnání pohlavních rolí svých dětí.

Významným impulsem, který začal zpochybňovat tyto genderově stanovené struktury, byl feminismus neboli hnutí žen. Tento směr z druhé poloviny 20. stol. kritizoval již zmíněné funkcionalistické pojetí a upozornil na fakt, že tradiční role charakterizují spíše ideál společnosti než reálné vztahy. Feministky se zaměřily především na osvobození role ženy-matky, ale nepřímo ovlivnily i roli muže-otce. Pro společnost bylo alarmující, když se žena či muž odchýlili od své role uložené z dávných dob minulých. Dříve, ale i dnes jsou muži, kteří se plně či částečně neztotožňují se svou rolí, často kritizováni a stávají se cílem posměchů. Společnost není zvyklá na muže pečující a emocionálně založené ani není tolerantní k těm, kteří nezastávají prioritně funkci živitele rodiny. Podle Možného (2002) za změny, které ženám otevřely brány do širší společnosti, platí lidstvo zvyšujícím se procentem úpadku rodinného života a globálním poklesem porodnosti pod míru běžné reprodukce. Rodičovství je nepřijatelné, pokud se muž i žena rozhodnou pro tradiční roli muže.

Hnutí žen bylo v době jejich vzniku vnímáno jako antisociální, neboť ženy usilovaly o osvobození ze své omezující role hospodyňky, kuchařky a pečovatelky. Ženy si uvědomily, že nemusí plnit pouze roli, která jim byla historií a genderem předurčena. Získaly ve světě místo vedle mužů, ale stále zde nemůže být řeč o rovnocenném přístupu. Jak zmiňuje Biddulph (2007), feminismus požadoval na mužích změnu a muži měli z těchto změn několikrát i užitek, například se mohli oprostít od role živitele rodiny nebo se po nich nevyžadovalo, aby byli neustále silní a klidní. Vnitřní stav mužů se ale stejně nezměnil a feminismus se často snížil ke špatně skrývanému obviňování mužů. Feminismus totiž vycházel z faktu, že muži se mají dobře, což byl velmi zjednodušující a jednostranný pohled. Dle zmínky v knize Možného (2006) již Masaryk prosazoval nárok žen na rovnoprávné společenské postavení, neboť byl velmi rozhořčen společenským přesvědčením o nadřazenosti mužů. V tomto přesvědčení mu pomáhala jeho žena Charlotta Masaryková.

Ani muži nezůstali pozadu. Posledních dvacet let zpátky se objevilo i hnutí mužů, které nevzniklo jako zpětná vazba na feminismus, ale je jejím vyvrcholením a doplněním. Ať se to společnosti líbí nebo ne, hnutí žen i mužů spolu úzce souvisí

nezávisle na jejich vlastním časovém vývoji. Přenecháním pozice živitele rodiny své ženě nebo oproštěním se od ekonomického nátlaku dnešní doby, se mohou muži přesunout blíže k rodinné sféře. V současnosti je význam takové změny mnohem obsáhlejší. Je zřejmé, že se muži nebojí dávat na veřejnosti najevo své city, jezdí na procházky s kočárky, objímají své ženy a děti, jsou schopni dát průchod svému smutku, dokážou požádat o pomoc a jsou vyrovnanější, co se týče otázek homosexuality.

1.2 Mýty o otcích a příčiny nízké angažovanosti otců

V cestě k větší angažovanosti otců stojí mnoho mýtů, které jsou podporovány společností. Tato stereotypní přesvědčení vycházejí z chování otců a z dispozic k rodičovství, které jsou vrozené. Mýtů se kolem diskursu otcovství objevuje spousta, níže je uvedeno jen pár z nich.

Otcové nedokážou pečovat o děti tak dobře jako matky

Za rozšíření tohoto mýtu může svým způsobem vývojová psychologie, která po několik let tvrdila, že muži se nikdy nemohou postarat o dítě stejně jako ženy, protože ženy k tomu byly na rozdíl od mužů přírodou určeny a vybaveny. Věřilo se, a v jisté míře tento mýtus přetrvává i dodnes, že intimní pouto může vznikat pouze mezi dítětem a matkou, neboť v lůně jej nosila devět měsíců matka. A tudíž je to přirozeným pokračováním a vývojem vztahu matky a dítěte z prenatálního období.

Podle rozsáhlých průzkumů Lamba a Yogmana je zřejmé, že hlavní osobou přílnutí je rodič, který se dítěti nejvíce věnuje, bez ohledu na pohlaví. Přičemž preference jednoho rodiče nevyklučuje vztahy s dalšími blízkými osobami. Navíc se prioritní vztah k jednomu z rodičů může během života dítěte změnit, a to dokonce několikrát. (Baddinter, 2005) Otec je schopen postarat se o dítě stejně dobře jako matka vyjma kojení. Nebude však v péči a výchově o své dítě jednat vždy identicky s matkou, to ale neznamená, že se o dítě stará hůře nežli matka.

Matky mají mateřský instinkt, otcové ne

Mateřský instinkt je záležitost, o které se dá dlouze polemizovat. Dívky jsou od malička vedeny k pečování a starání se o dítě i domácnost. V dětství si hrají s panenkami a kopírují tak chování vlastní matky, která o ně pečovala. Zatímco v dospělosti,

když žena porodí své první dítě, si málokterá novopečená matka ví naprosto se vším rady a péči o dítě se teprve učí. Proto péče o dítě nemusí striktně vycházet z instinktů, ale spíše z každodenní praxe, kdy se rodič o dítě stará. Podle výzkumů Brendy Geiger, jak uvádí Sedláček (2008) jsou muži, kteří primárně pečují o své dítě stejně kompetentním rodičem jako matky z tradičních rodin. Přiměřeně reagovali na potřeby dítěte a s přehledem zvládali i praktickou stránku péče o dítě zahrnující přebalování, koupání, krmení aj. Instinkty nevycházejí z učení ani ze zkušeností a z vlastních rozprav s okolím vím, že ženy stále upřednostňují přirozený stereotypní vzorec, který stanovuje muže živitelem a ženu pečovatelkou. Vidí však za přirozené to, co v jiných kulturách i v přírodě úplně pravda není, protože ne všude a ne odjakživa se o dítě stará výhradně matka. Velmi často tak argumentují tímto mýtem a obhajují si tím své výhradní právo matky.

Mezi další velmi častý mýtus patří například tvrzení, že dítě otce k životu nepotřebuje, přičemž nespočet výzkumů dokazuje, že přínos a přítomnost otce v rodině má vliv, jak na budoucí chování syna, tak i dcery. Společnost by si měla uvědomit, že tyto mýty jsou již překonané a jejich šíření je také jednou z příčin nízké angažovanosti otců.

Stejně jako u mýtů, je i příčin, proč se otcové často neangažují ve výchově a péči o své děti mnoho. Jedna z nich, je však klíčová. Pokud současný otec nikdy nepoznal vřelost, otevřenost a aktivitu u svého otce nemůžeme to najednou očekávat od něj. Otcovství není přirozeným údělem jako mateřství. Otcovství se utváří krok za krokem, musí se mu učit, a kde jinde brát zkušenosti než z dětství. Jsme částečným odrazem svých rodičů, proto je důležité, aby současní otcové pokračovali v aktivním otcovství a předávali jej svým synům, ale stejně důležité je, aby tuto aktivitu viděly i dcery a do budoucna s ní jako matky kooperovaly. Karsten (2006) vidí s řadou odborníků na výchovu další faktor nízké angažovanosti otců, a to v převládající výchově a péči o dítě, která je téměř vždy v rukou žen po prvních deset let života dítěte. V domácím prostředí je to matka, v jeslích a ve škole učitelka. Vyrůstajícím chlapcům pak v důsledku tohoto stereotypu velmi často chybí mužské vzory, a proto se o obraze mužů informují především skrze hromadné sdělovací prostředky. Také odborníci, kteří ve veřejné sféře přicházejí do blízkého kontaktu s dítětem, se téměř vždy s veškerými požadavky obračejí na matku a je naprosto běžné, že s jejich spoluprací výhradně počítají. Zdravotnické, školské či zájmové instituce očekávají, že vše potřebné bude zařizovat

matka, nikoliv otec. Veřejnost si však není vědoma toho, že tímto způsobem ovlivňuje angažovanost otců a podporuje tak nesouměrné rodičovství.

Podle Lacinové a Škrdlíkové (2008) mají na nízké angažovanosti svůj podíl i ženy. K častým ženským stížnostem patří minimální zapojení muže do výchovy dětí. Při podrobnějším zkoumání se však velmi často zjistí, že muži velmi rádi tráví čas se svými dětmi, ale dělají to po svém, jinak než si představují jejich ženy. Poté jsou mnohdy ženami kritizováni, a tak zvolí ústup. „Nabízíme nespokojeným matkám k zamyšlení otázku: Je opravdu tak důležité, aby svačinku dítě dostávalo tou samou plastovou lžičkou doma? Nemůže to být rohlík v kočárku na výletě do zoo s tatínkem?“ (Lacinová, Škrdlíková, 2008, s. 104) Samozřejmě, že existují rodiny, kde je toto dogma překonané, ale důležité je si uvědomit, že nejen matky mají výsadní právo na výchovu.

Další důležitou příčinou nízké angažovanosti otců je rozvod. Singly (1999) uvádí, že v případě rozvodu není otcům téměř nikdy svěřeno dítě do péče, čímž se jim dítě vzdaluje, někdy i proti jejich rozhodnutí. Menší angažovanost otců v péči o děti po rozvodu se však stále často odráží v již dřívějším nízkém zájmu o dítě. Na druhou stranu je nízká angažovanost otců po rozvodu potvrzována justicí, která svěřuje častěji dítě do péče matky, a to vše ve jménu zájmu dítěte. Ve Francii je v 85 % případů dítě svěřeno matce a v 10 % otcí. V České republice justice rozhoduje, dle statistiky z roku 2009, téměř shodně s popisem situace Singlyho ve Francii. Podle úryvku z údajů Statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti pro rok 2010 zaměřeného na svěření dítěte do péče matky, otce nebo do společné, popř. střídavé výchovy obou rodičů vyplývá, že v roce 2009 bylo z počtu 22 047 případů (stanoveno jako 100 % pro následující výpočet) v 89,7 % svěřeno dítě do péče matky, otcí v 6,8 % případů a do společné, popř. střídavé péče bylo svěřeno dítě v 3,5 % případů.

Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v opatrovnických věcech

Okresní soudy - počet věcí (spisů)

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
Výchova a výchovná opatření									
101 - První rozhodnutí o výchově dítěte - svěřeno matce	1649	2138	1229	1981	3044	1987	3102	4647	19777
102 - První rozhodnutí o výchově dítěte - svěřeno otcí	107	156	105	136	231	133	286	340	1494
103 - První rozhodnutí o výchově dítěte - svěřeno do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	128	101	44	59	115	79	101	149	776

Obr. 1 – Úryvek ze Statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti pro rok 2010

Nelze však shazovat vinu pouze na ženy či justice. Na vině jsou i muži, neboť většina z nich ani neuvažuje o možnosti požádat o svěření dítěte do své péče. Žádné oficiální statistiky ukazující počet žádostí otců o svěření dítěte do své péče neexistují, ale autorky Matoušková a Zdražilová (2001) provedly výzkum u Okresního soudu

ve Žďáru nad Sázavou právě k této problematice. Ve svém výzkumu došli k závěru, že 34 % otců bylo úspěšných při podání žádosti o svěřeni dítěte do své péče, zatímco 84 % otců se této příležitosti vůbec nechopilo.

2 AKTIVNÍ OTCOVSTVÍ

Aktivní otcovství není novinkou soudobé společnosti, existovalo již dříve, ale v tradiční podobě, kdy otec trávil se svými dětmi volný čas, zatímco matka doma vařila, uklízela nebo se věnovala jiným činnostem spojených s její rolí matky-pečovatelky. Za aktivního otce byl považován a stále i je otec, který rodinu finančně zabezpečuje, i když fyzicky je v rodině téměř nepřítomen, neboť je zahlcen prací. Trendem současnosti se stává přeměna pasivních otců na otce aktivní. Projděte se například ve větším městě parkem a nevidíte pouze maminky s dětmi, ale také tatínky učící své děti jezdit na kole, tlačící kočárky či sledující hry svých dětí. Dnešní otcové se chtějí aktivně zapojovat do života svých dětí, a proto by jim nikdo neměl stát v cestě za lepším poznáním sebe i svého dítěte.

Podle Richtera a Schäfera (2007) chtějí být aktivní otcové partnery v rozhovoru a současně láskyplnými průvodci pro své děti, s kterými se snaží od počátku budovat intenzivní vztah, na kterém poté aktivně pracují. Není to vždy jednoduché, ale pro otce i děti obohacující. Početí, těhotenství, porod i výchova a péče o dítě jsou pro muže čím dál více důležitějšími tématy. Muži již nejsou pouhými asistenti, ale stávají se plnohodnotným rodičem. Další rozvíjející se princip aktivního otcovství uvádí Biddulph (2007). Současní otcové se velmi snaží a beznadějně touží po statusu dobrého otce, protože na své dětství vzpomínají s ne příliš dobrými vzpomínkami. Skupiny otců si také začaly s výchovou dětí navzájem pomáhat. Vytváří si tak společně možnost náhradní otcovské výchovy, kterou si vzájemně poskytují za účelem naučit se naslouchat, starat se o druhého, zredukovat vlastní soutěživost, komunikovat otevřeněji a také nabízet větší praktickou a citovou podporu.

Aktivní otcovství je tak pro mnohé muže základem kvalitního života, ve kterém rozvíjejí svou osobnost, upevňují rodinné i partnerské vztahy a umožňují lepší profesní seberealizaci žen. Další význam má genderově vyrovnané partnerství v úzké souvislosti s aktivním otcovstvím také pro vývoj změn v různých podobách rodinných vztahů.

2.1 Podmínky aktivního otcovství

Za prioritní podmínku aktivního otcovství považují následující tvrzení, které stanovuje, že aktivní otec jeví nefalšovaný zájem o své děti. Věnuje jim pravidelně svůj čas, energii a upevňuje tak rodinné i partnerské vztahy, to vše bez nároku na kompenzaci

od své ženy. Když tuto definici převedeme do praxe, rozdíl mezi otcem aktivním a neaktivním je následující. **Aktivní otec** učí svého syna v obývacím pokoji základní barvy, zatímco jeho žena si v ložnici čte knihu. Otec se tedy dítěti věnuje a matka si může odpočinout nebo se věnovat svým oblíbeným činnostem, aniž by otec očekával, že mu čas strávený s dítětem vykompenzuje činností spojenou s péčí o rodinu či domácnost. (např. vaření, úklid, žehlení, atd.) **Neaktivní otec** svého syna učí v obývacím pokoji základní barvy, zatímco jeho žena připravuje večeři. Z toho vyplývá, že otec se dítěti věnuje a žena se z role matky přesune k roli hospodyně nebo pečovatelky, čímž kompenzuje otcovu aktivitu vůči dítěti, protože vaří pro rodinu večeři.

Mezi další podmínky aktivního otcovství bych zařadila inspirativní výčet povahových rysů podle Goetzové (1998), která tvrdí, že ideální otec:

- dává svým dětem upřímně najevo, že s nimi chce trávit svůj volný čas;
- ukazuje dětem svou lásku i prostřednictvím fyzického kontaktu;
- začleňuje děti do své práce, volnočasových aktivit i do rodinných diskuzí;
- vlastním příkladem vštěpuje hodnoty a sebekontrolu svým dětem;
- chrání své děti;
- dává najevo respekt a náklonnost své manželce.

Aktivní otcovství může být definováno větším výčtem podmínek, než jsem uvedla. Zásadní je však aktivní spolupodílení se otce na životě dítěte v co největším možném rozsahu. Fakt, že je otec s dítětem na rodičovské nebo otcovské dovolené nemusí být vždy zásadní podmínkou aktivního otcovství, neboť aktivní může být i otec pracující.

2.2 Přínos aktivního otce ve výchově a péči o dítě

Důležitost otců v rodině mimo finanční zajištění, je tématem různých studií přibližně 30 let, kdy se zkoumá přínos a vliv otce na děti i rodinu celkově. Podle výzkumů potřebují děti k optimálnímu vývoji svého otce, který s nimi naváže úzké citové pouto, a to co nejdříve. V případě, že se o dítě starají oba rodiče, je dítěti poskytován dvojitý vzorec různé výchovy, z kterého dítě později čerpá. Není tedy důležité, aby matka a otec vychovávali a pečovali o dítě naprosto identicky, ale podstatné jsou právě jejich odlišnosti ve výchově za předpokladu, že si rodiče stanovili stejné cíle, hodnoty a hranice, které chtějí svému dítěti předat.

Autoři Richter a Schäfer (2007) uvádějí, že aktivita otců se promítne kladným způsobem i do další generace potencionálních otců. Aktivní otcové totiž nabídnou svým dětem dobrý start, ze kterého budou mít prospěch po celý svůj život. Pro děti aktivních otců dle průzkumu platí, že:

- v devíti měsících jsou vývojově v předstihu před ostatními dětmi;
- v pěti letech jsou nezávislejší a méně úzkostlivé;
- mají pozitivnější vztah ke škole a lepší prospěch;
- jsou méně náchylné k užívání drog;
- jsou později ve svém vlastním partnerském vztahu spokojenější.

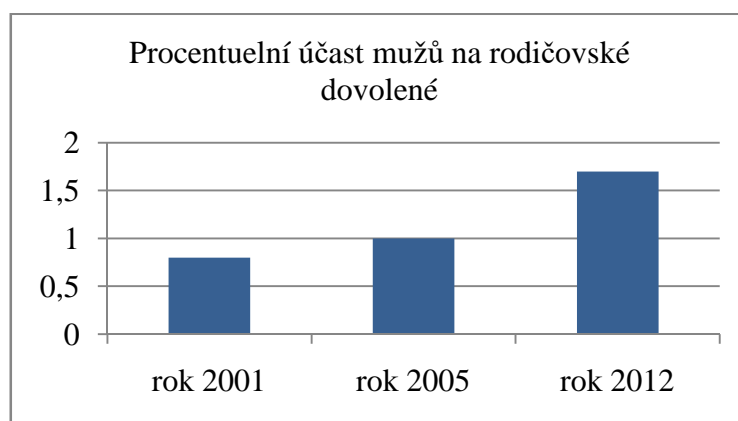
Dále je také dokázáno, že synové, kterým se jejich otcové věnují a vychovávají je v partnerském duchu, jsou v kolektivu velmi oblíbení. Synové otců autoritativních spíše naopak. Nejen pro syna, ale i dceru je tak velmi důležité aktivní podílení se otce na výchově a péči o ně samotné. Každý si tak z aktivního vztahu s otcem odnese do svého života část zkušeností, které využijí v budoucnosti. Podle Biddulpha (2007) si chlapci i dívky, kterým se jejich otec věnuje, více váží sami sebe. Také mají lepší známky ve škole, déle se věnují studiu, dosahují vyšších kvalifikací a snáze hledají zaměstnání. Podstatně méně se stávají obětmi násilných či sexuálních útoků a nemívají tolik zkušeností s porušením zákona. Bakalář (2002) zmiňuje, že zvláště důležité je, aby syn viděl aktivní roli otce i v rodinných záležitostech v interakci s matkou, díky kterým bude více nezávislý, asertivní a kompetentní. Pokud syn vidí svého otce, jak aktivně plánuje rodinné výlety, kontroluje domácí úkoly, zajímá se o každodenní strasti i radosti nejen svých dětí, ale i manželky, tak si tento vzorec aktivního chování otce zapamatuje a použije jej při budování vlastních rodinných vztahů. U dcery je otec důležitým prvním mužským vzorem, který má velký vliv na vztah a její chování k ostatním mužům.

2.3 Otcové na rodičovské dovolené

V současnosti přibývá stále více mužů, kteří se chtějí větší mírou participovat v roli aktivního otce, což je stále více směřuje k rodičovské dovolené. Přirozenou dělbou rodičovství se začíná stávat i situace, kdy matka a otec čerpají rodičovskou dovolenou střídavým způsobem. Ve většině případů si první půlku rodičovské dovolené vybere matka a poté nastupuje na rodičovskou dovolenou otec. Stejně jako matka má i otec právo od roku 2001 nastoupit na rodičovskou dovolenou již od narození dítěte, ale musí

podat žádost svému zaměstnavateli, který je zavázán žádosti dle zákona vyhovět. Zaměstnavatel tak v souvislosti se zákonem poskytne muži ochrannou lhůtu na jeho původní pozici v zaměstnání a nemůže mu dát výpověď. Podmínky rodičovské dovolené u otce jsou stejné jako u matky a také platí, že otec může s dítětem zůstat doma od narození dítěte do dovršení věku tří let. Většinou tuto možnost čerpání rodičovské dovolené zvolí rodiny z ekonomických důvodů, kde má vyšší příjem žena než muž.

V 90. letech mohl nastoupit muž na rodičovskou dovolenou pouze ve výjimečných případech, zejména v momentu, kdy nemohla roli rodiče zastat žena. I v případě smrti matky byla důležitější současná partnerka otce dětí než samotný otec, neboť to byla právě ona, která se směla starat o děti bez matky, i když měli otce. Muž mohl zůstat na rodičovské dovolené pouze v případě, pokud po svém boku neměl žádnou partnerku. Od této doby se práva rodičů v rámci rodičovské dovolené zcela vyrovnala. Jak jsem již zmínila, otcové získali v roce 2001 právo odejít na rodičovskou dovolenou. Mnoho mužů však této příležitosti nevyužili, zejména kvůli finančním důvodům. Podle Valouchové (2008) byla v roce 2005 průměrná mzda žen o 6 000 Kč nižší než průměrná mzda mužů, v důsledku tohoto faktu odešlo ve stejném roce na rodičovskou dovolenou jen 1 % mužů v porovnání se ženami. Ze zmíněných statistik vyplývá, že do jisté míry platí stále v naší společnosti stereotypy o materiálním zajištění rodiny od muže a péči o děti ze strany ženy. Procentuelní účast otců na rodičovské dovolené stoupá velmi pozvolně. Podle článku z deníku Právo (2013), zveřejněného na portále Ministerstva práce a sociálních věcí, v roce 2012 odešlo na rodičovskou dovolenou v porovnání s ženami 1,7 % mužů. Je zřejmé, že účast otců na rodičovské dovolené pomalu stoupá, protože v roce 2001 odešlo na rodičovskou dovolenou 0,8 % mužů v porovnání s ženami.

Graf 1 – Účast mužů na rodičovské dovolené v letech 2001, 2005 a 2012

V České republice stále přetrvává tradiční rozdělení role matky a otce, není tedy divu, že otců odcházejících na rodičovskou dovolenou přibývá jen pozvolna. Co tedy brání českým mužům v odchodu na rodičovskou dovolenou? Bezpochyby je to nedostatečná legislativní podpora aktivních otců a nerovnoměrné platové podmínky žen a mužů. Také názory společnosti, které nechápou výměnu rolí muže a ženy. Často jsou muži pečující o své děti zesměšňováni a ženy označovány za krkavčí matky. Korektně se však nechovají ani někteří zaměstnavatelé, kteří raději přijmou ženu než ženu, která by potencionálně mohla mít v brzké době děti. Většina zaměstnavatelů nejsou velikými příznivci trendu aktivního otcovství ani nástupu mužů na rodičovskou dovolenou. Jak uvádí J. Habáň (2014) v článku Ministerstva práce a sociálních věcí. Dle průzkumu organizace Ligy otevřených mužů bylo zjištěno, že u 83 % zaměstnavatelů nespadá podpora aktivního otcovství do personální strategie jejich společnosti. Dalších 77 % zaměstnavatelů dává přednost matce, jako primární pečovatelce o děti před otcem. Přičemž prorodinná politika společností se promítá ve spokojenosti i vyšší angažovanosti zaměstnanců a zejména ve vzrůstajícím zisku.

2.4 Možnosti legislativní podpory aktivního otcovství v České republice a ve vybraných zemích Evropské unie

Zákonem, jenž umožnil v roce 2001 otcům odejít na rodičovskou dovolenou, by neměla skončit legislativní podpora otců v České republice. Prvním krokem k další legislativní podpoře aktivního otcovství je již několik let diskutovaná **otcovská dovolená**, která byla schválena poslaneckou sněmovnou v únoru 2017, v dubnu 2017 ji podpořil také senát, tudíž chybí již jen podpis prezidenta. Pokud předlohu podepíše prezident, účinnosti nabude během prvních měsíců v roce 2018. Otcovská dovolená je určena otcům, kteří chtějí pečovat společně s matkou o čerstvě narozené dítě. Budou ji moct využít od narození do nejpozději šesti týdnů po narození dítěte v maximální délce jednoho týdne. Pro nárok na otcovskou dovolenou bude rozhodující nejen skutečnost, že otec nárokující si tuto dovolenou bude muset být zapsán na matrice jako otec dítěte, ale také fakt, kdy musí alespoň po dobu tří měsíců platit nemocenské pojištění, ze kterého budou otcové pobírat finanční náhradu z ušlého výdělku. Dávka otcovské poporodní péče bude činit 70 % z denního vyměřovacího základu muže. **Rodičovskou dovolenou** upravuje v České republice zákoník práce, zatímco rodičovský příspěvek zákon o státní sociální podpoře. Rodičovská dovolená náleží matce i otcí a slouží

k prohloubení péče o dítě do doby, kdy dosáhne dítě věku tří let. Matce náleží rodičovská dovolená bezprostředně po skončení mateřské dovolené, zatímco otec ji může začít čerpat ihned po narození dítěte. Vždy ji ale může čerpat jen jeden z rodičů nebo se mohou na rodičovské dovolené vystřídat. Rodičovskou dovolenou tak nemůžou čerpat oba rodiče současně. V průběhu této dovolené má rodič nárok na rodičovský příspěvek ve výši 220 tisíc korun při splnění všech zákonem daných podmínek. Tuto dávku lze čerpat pomalejší či rychlejší variantou. Rodičovský příspěvek je maximálně 70 % předchozího výdělku tudíž může být příspěvek nižší než maximální částka, záleží na vyměřovacím základu ze zaměstnání před nástupem na rodičovskou dovolenou.

Podle Valouchové (2008) je v zemích Evropské unie obvyklé, že péče o děti je rozdělena zpravidla na mateřskou a rodičovskou dovolenou, kdy mateřská trvá zpravidla 14 – 28 týdnů, nejčastěji však osmáct týdnů. Rodičovská dovolená se pohybuje v rozmezí 3 měsíce až 3 roky. V šestnácti zemích EU je podporována finančním příspěvkem, zatímco v jedenácti zemích je bez jakékoliv finanční kompenzace. Otcovskou dovolenou prozatím neupravuje žádná z evropských směrnic.

Země, která poskytuje pro každého rodiče šest měsíců rodičovské dovolené je **Itálie**. Oba rodiče mohou společně čerpat více než deset měsíců rodičovské dovolené do osmi let dítěte. Příspěvek na rodičovské dovolené je poskytován do tří let věku dítěte ve výši 30 % předchozího příjmu. Od tří do osmi let dítěte je dovolená bez státního příspěvku. Otcovská dovolená není v Itálii zavedena, ale považuje se za ni tříměsíční doba, kdy otec pečuje o dítě, které matka opustila, zemřela, vážně onemocněla nebo je dítě svěřené do výhradní péče otce. (Moss, Korintus, 2008) Na **Islandu** je od roku 2001 rodičovská dovolená v délce devíti měsíců, kterou lze čerpat do osmácti měsíců věku dítěte. Tato rodičovská dovolená se skládá ze tří částí, z nichž první je určena pouze matce, druhá část je určena výhradně otcům a poslední část mohou čerpat otec i matka dle domluvy. Valouchová (2014) uvádí, že po zavedení části dovolené výhradně pro otce se počet mužů čerpajících rodičovskou dovolenou zvýšil na 90 %. V **Norsku** mohl otec již od roku 1977 využít dvoutýdenní otcovskou dovolenou po narození dítěte. V současnosti se rodičovská dovolená skládá ze dvou částí v celkovém rozsahu 49 – 59 týdnů. První část je označována jako rodičovská dovolená, z které je určen jeden úsek pro matku po porodu a druhý pro otce. Rodičovský příspěvek se pohybuje od 80 - 100 % platu po celou dobu rodičovské dovolené. Během dvoutýdenní otcovské dovolené záleží pouze na zaměstnavateli, zda muž dostává plat či nikoliv. Reforma z roku 2001 ve **Slovinsku** také zahrnu

do rodinné politiky otcovskou dovolenou. Nyní je tam možné čerpat otcovskou dovolenou po dobu devadesáti dnů, přičemž patnáct dní musí otec vyčerpat do šesti měsíců od narození dítěte. Během těchto prvních patnácti dnů má otec nárok na 100 % náhradu svého průměrného platu. Po zbylé dny dostává otec příspěvek odvozen z minimální mzdy, což je zhruba osmdesát euro měsíčně. (Kundra, 2009) Jako první země na světě zavedlo otcovskou dovolenou v roce 1974 **Švédsko**. Tato otcovská dovolená byla součástí rodičovské dovolené. V současné době mohou otcovskou dovolenou čerpat otcové během šedesáti dnů po narození dítěte v nejdelší možné lhůtě, která činí deset dní. Během této dovolené je mužům poskytován příspěvek ve výši 80 % předchozího průměrného platu. (Moss, Korintus, 2008) Rodičovská dovolená činí ve Švédsku šestnáct měsíců, kdy šedesát dní je určených matce, dalších šedesát dní otcovi a zbylé dny mohou sdílet či čerpat dle domluvy. Rodičovský příspěvek je stanoven na 80 % předchozího platu.

Je zřejmé, že Česká republika a Itálie je oproti zmíněným státům v souvislosti s otcovskou dovolenou velmi pozadu. Dále by se dalo v České republice zapracovat na sdílení nikoliv střídání rodičovské dovolené, kdy by mohli být po určitou dobu s dítětem matka i otec a nepřišli by o ušlý výdělek, který je procentuálně ze všech zmíněných zemí nejnižší.

3 ORGANIZACE A KULTURNÍ AKCE URČENÉ OTCŮM

Zájem prosadit se roste i u otců v České republice. Vznikají tak aktivní otcovské organizace na podporu otců a jejich práv. Mezi nejstarší z organizací zaměřených na podporu otcovství patří **Unie otců - otcové za práva dětí**, která byla založena v roce 1988 jako Svaz mužů. V roce 1992 proběhla změna názvu na Unii otců a mužů a roku 1994 se organizace přejmenovala na název současný. Zastupuje otce bez rozdílu národnosti, vzdělání, věku a politického či náboženského přesvědčení. (Bakalář, 2002) Unie podporuje redukci rozvodovosti, pochopení a učení se správné roli otce i matky a úkolů muže a ženy. Dále podporuje práva dětí s ohledem na oba rodiče. Unie otců se snaží o příznivé vztahy v rodině i společnosti. Mezi další organizaci podporující zejména aktivní otce je **Liga otevřených mužů**. K zakladatelům Ligy otevřených mužů (dále jen LOM) patří PhDr. Martin Jára, Mgr. Václav Šneberger a Mgr. Michal Vybíral. Jejich tým se však neskládá pouze z mužů, ale i z žen. LOM prosazuje čtyři stěžejní mužské hodnoty, a to otevřenost, odpovědnost, odvahu a originalitu. Také pořádají rozmanité kurzy pro muže a veřejné akce. Muži tak mohou například navštívit kurz *Táta na roztrhání*, *Muž u porodu*, *Táta v centru*, *Agrese je OK*, *Muži do škol*, *Zvládání vzteku* či *Vztahy bez násilí* a mnoho dalších. LOM poskytuje i odborné poradenství v oblasti psychologie a práv. Dále také podporují a sami se podílejí na mediálních i politických aktivitách. (Liga otevřených mužů, 2006)

LOM zahájila mnoho úspěšných projektů, mezi které patří například LOK (LOM outdoor klub), který organizuje horské výstupy, běhy, plavby po moři, aj. Dalším projektem je jejich bratrská webová stránka s názvem *Mužské porodní příběhy*, která vznikla za účelem získání autentických porodních zkušeností mužů-otců. Dalším neméně významným projektem je zapojení LOM do celosvětového projektu *Bílá stužka* zaštiťující muže, kteří se staví proti násilí na ženách a dětech. LOM vytvořila také značku s názvem *Tátové vítání*, která je udělována organizacím, které podporují aktivní otcovství u svých zaměstnanců. Mezi jejich další projekt patří *Táta na plný úvazek*, kde se věnují mužům, kteří chtějí jít na rodičovskou dovolenou nebo již na ní jsou. Nedílnou součástí LOM je i každoročně pořádaná akce **Tátafest**, což je festival pro otce, který vznikl jako oslava Dne otců na různých místech po České republice. Tátafest se slaví mnoha způsoby dle organizátorů na daném místě. Mezi nejčastější typy oslav patří posezení s kamarády, návštěva svého vlastního táty, strávené odpoledne

se svými dětmi a další. Tátafest je pořádán od roku 2007. V rámci této události spolupracuje Liga otevřených mužů s rodinnými a komunitními centry. První TátaFest se konal v Praze v roce 2007 a zúčastnilo se ho přibližně 60 účastníků. V programu byly aktivity, jako pomaluj tátu, divadlo, petanque a další. V roce 2008 byly aktivity doplněny o workshop pro otce s názvem „Ideální otec?“. (TátaFest, 2012)

Den otců je ekvivalentní svátek ke Dni matek, který vznikl na počest otcovství a vztahu otce k dětem. V České republice se Den otců slaví třetí neděli v červnu, ale ve většině zemí se váže ke svátku sv. Josefa, který je 19. března. *„Josef ale není otcem proto, že by dítě zplodil, ale protože jej adoptoval. Svátek otce v den sv. Josefa je tedy zároveň nepřímou „svátkem adoptivního otce“.“* (Zoja, 2005, s. 148) Den otců se slaví na celém světě, v České republice se slaví spíše ojediněle, a proto se svátek otců stal iniciativou pro vznik Tátafestu. Nejčastěji je tento svátek slaven v Německu, Austrálii a USA, kde také vznikl. Založila ho Sonora Smart Dodd, protože chtěla uctít svého otce, který po smrti její matky vychovával společně Sonoru a její čtyři sourozence. Den otců tak existuje již přes sto let.

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum jsem v rámci bakalářské práce rozdělila do dvou částí. První část jsem zaměřila na otce žijící v Praze, jejichž odpovědi jsem sbírala pomocí metody dotazníku, který jsem sama sestavila. Dotazník jsem zaměřila na aktivní otcovství a jeho legislativní podporu v České republice z pohledu mužů žijících v Praze. Druhou část výzkumu jsem věnovala ženám žijícím v Praze, se kterými jsem realizovala rozhovory dle vzoru polostrukturovaného rozhovoru, který jsem sestavila. Rozhovory jsem zaměřila na vnímání aktivního otcovství z pohledu žen.

Výsledky obou výzkumů ukazují různé pohledy mužů i žen na aktivní otcovství. Úskalí a přínosy, jak z pohledu mužů, tak i žen, které mají s aktivním otcovstvím zkušenosti či nikoliv.

4.1 Cíle, výzkumné otázky

Hlavním cílem této práce je odhalit principy aktuálního chápání konstruktů aktivního otcovství v České republice. Ke splnění hlavního cíle mi sloužily i dílčí výzkumné cíle:

1. Porovnat teoretické poznatky o aktivním otcovství v České republice s jinými státy.
2. Popsat organizace a kulturní akce vymezené výhradně pro otce v České republice.
3. Zjistit, zda jsou současní muži informovaní o legislativních možnostech otcovství, a zda jsou tomuto trendu přístupní.
4. Popsat rozmanité pohledy žen na aktivní otcovství.

Zmíněné cíle jsem plnila postupně v rámci teoretické a praktické části své práce. Dále jsem si stanovila dvě výzkumné otázky a to, zda jsou muži otevření aktivnímu otcovství a zda vidí ženy v aktivním otcovství příležitost či ohrožení.

4.2 Výzkumné metody

Pro sběr dat využitelných k odpovědím na výzkumné otázky a dva poslední výzkumné cíle jsem zvolila dvě různé výzkumné metody, které byly zaměřeny na jiný výzkumný soubor.

První část mého výzkumu tvoří metoda dotazníkového šetření, kterou jsem zvolila z důvodu předpokladu vyššího počtu respondentů, kteří chtějí zůstat

v anonymitě. Tato metoda je méně časově a administrativně náročná. Dotazník jsem sestavila ze sedmi hlavních otázek, z nichž dvě jsou otevřené. Dle odpovědí na hlavní otázky, náleží k některým otázkám další otevřené i uzavřené podotázky rozvíjející odpovědi respondentů. V úvodní části dotazníku jsem stanovila vlastní definici aktivního otcovství, která souvisí s první otázkou dotazníkového šetření a slouží k upřesnění pojmu aktivní otcovství pro respondenty. A to z toho důvodu, aby nedocházelo ke zkresleným odpovědím na další otázky. V závěrečné části dotazníku jsem napsala krátký odstavec, který informoval respondenty o aktuální legislativě týkající se rodičovské a připravované otcovské dovolené. Metodu dotazníkového šetření jsem zvolila za účelem splnění jednoho z výzkumných cílů, a to zjistit, zda jsou současní muži informovaní o legislativních možnostech otcovství, a zda jsou tomuto trendu přístupní. Dále dotazník sloužil také k nalezení odpovědi na výzkumnou otázku, zda jsou muži otevření aktivnímu otcovství. Vzor dotazníku je v plném znění v přílohové části práce (viz. Příloha č. 1 – Vzor dotazníku).

Jako druhou výzkumnou metodu jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor, který byl zaměřen na ženy žijící v Praze. Tuto výzkumnou metodu jsem zvolila z důvodu využití sestavy otázek, které mi sloužily jako podklad při kladení otázek respondentkám. Na rozdíl od strukturovaného rozhovoru jsem mohla dle situace otázky měnit, případně doplnit či vynechat, abych se dozvěděla od respondentek co nejvíce informací užitečných pro výzkum v rámci přirozeného průběhu rozhovoru. Respondentek jsem se ptala na šest hlavních otevřených otázek, které jsem dle potřeby doplňovala o další otevřené podotázky. Metodu polostrukturovaného rozhovoru jsem zvolila za účelem splnění jednoho z výzkumných cílů, a to popsat rozmanité pohledy žen na aktivní otcovství. Dále sloužila také k nalezení odpovědi na výzkumnou otázku, zda vidí ženy v aktivním otcovství příležitost či ohrožení. Vzor polostrukturovaných rozhovorů je v plném znění v přílohové části práce (viz. Příloha č. 2 – Vzor polostrukturovaného rozhovoru), taktéž přepisy rozhovorů se všemi respondentkami jsou v přílohové části práce (viz. Příloha č. 3 – Přepisy polostrukturovaných rozhovorů). Rozhovory jsou řazeny abecedně A – E.

Výzkum jsem realizovala od ledna do půlky dubna 2017. Pět dotazníků a jeden rozhovor jsem uskutečnila v rámci zkušebního výzkumu, kde jsem zkoumala především porozumění definici o aktivním otcovství v rámci dotazníku z pohledu respondentů a v rámci polostrukturovaného rozhovoru souvislost pokládaných otázek a jejich přínos pro výzkum.

4.3 Výzkumné soubory

Dotazník byl určen mužům žijícím v Praze. Osobně jsem rozdala přes 50 tištěných dotazníků, dále jsem respondenty oslovila přes sociální síť Facebook a emaily, které byly určeny organizacím a skupinám podporující otce. Vyplněných tištěných dotazníků se mi vrátilo 40, zatímco pomocí internetu mi dotazník vyplnilo 49 mužů. Celkově mi tedy dotazník vyplnilo 89 respondentů. Respondenty jsem ve většině případů oslovila osobně při výkonu svého povolání, také mi v šíření dotazníku pomohli mí přátelé.

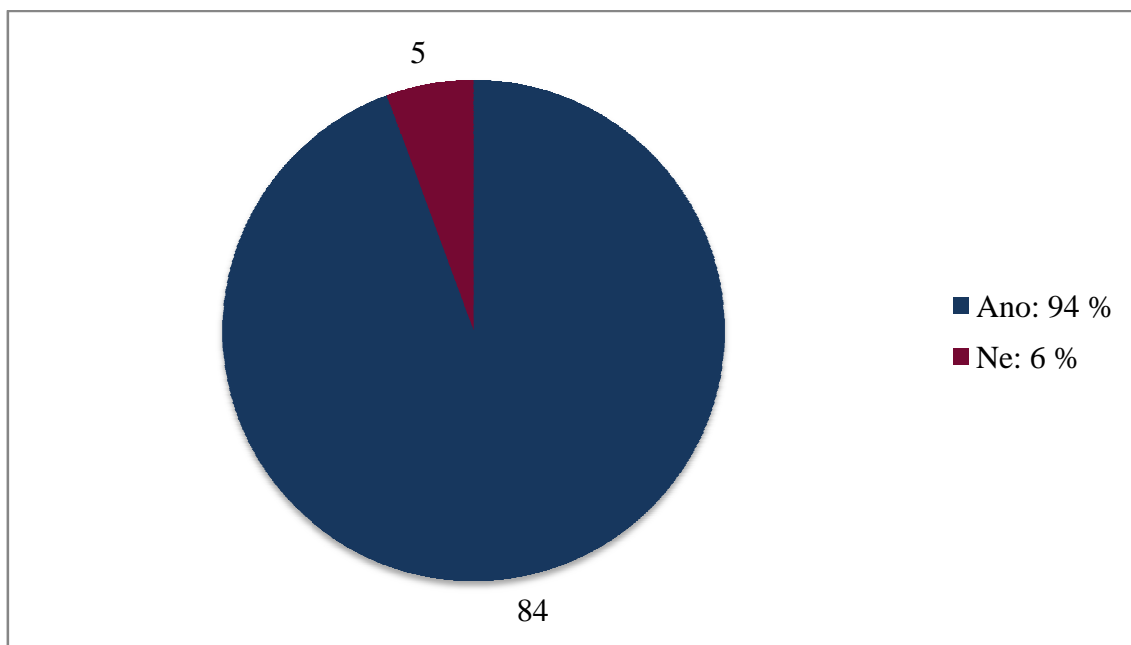
Rozhovor byl určen ženám žijícím v Praze a byl uskutečněn se sedmi ženami, ze kterých jsem vybrala pět rozhovorů pro můj výzkum. Většinu respondentů jsem si vytipovala a oslovila je na základě pozorování při výkonu svého povolání či na doporučení známých za účelem větší rozmanitosti výpovědí respondentek. Pro realizaci rozhovoru jsem vybírala ženy, které byly ve věkovém rozmezí 30 – 40 let. Z důvodu porovnání rozmanitosti názorů žen v relativně stejné věkové skupině. Ve výzkumu jsou zahrnuty tři ženy s dětmi, jedna žena v průběhu těhotenství a jedna žena bez dětí.

4.4 Výsledky výzkumného šetření – dotazník

Jak jsem již zmínila, první otázka z dotazníkového šetření souvisí s mou vlastní definicí aktivního otcovství, která zní: „*Aktivní otec jeví nefalšovaný zájem o své děti. Věnuje jim pravidelně svůj čas, energii a upevňuje tak rodinné a partnerské vztahy, a to vše bez nároku na kompenzaci od své ženy.*“ Pro lepší porozumění respondentů jsem uvedla i příklad aktivního a neaktivního otce. **Aktivní otec** Adam svého syna učí v obývacím pokoji základní barvy, zatímco jeho žena Sylvie si v ložnici čte knihu. Otec se tedy dítěti věnuje a matka si může odpočinout či se věnovat svým oblíbeným činnostem, aniž by otec očekával, že mu čas strávený s dítětem vykompenzuje např. vařením večeře. **Neaktivní otec** Adam svého syna učí v obývacím pokoji základní barvy, zatímco jeho žena Sylvie připravuje večeři. Otec se dítěti věnuje, ale žena se z role matky přesune k roli hospodyně, čímž kompenzuje otcovu aktivitu vůči dítěti, protože vaří všem večeři.

Otázka č. 1 – Rozumíte definici o aktivním otcovství?

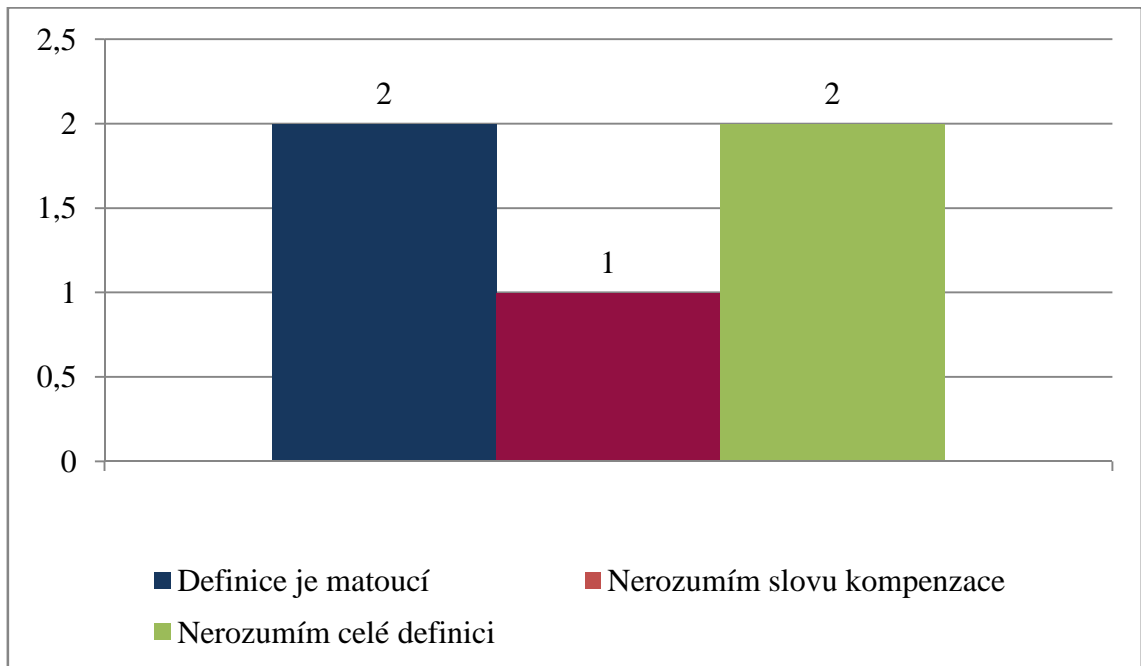
Dle výpovědí, definici o aktivním otcovství porozumělo 94 % mužů (84 odpovědí), zatímco 6 % mužů z různých důvodů definici nepochopili (5 odpovědí).

Graf 2 – Míra porozumění definici o aktivním otcovství

Doplňující otázka č. 1a – Čemu konkrétně u definice o aktivním otcovství nerozumíte?

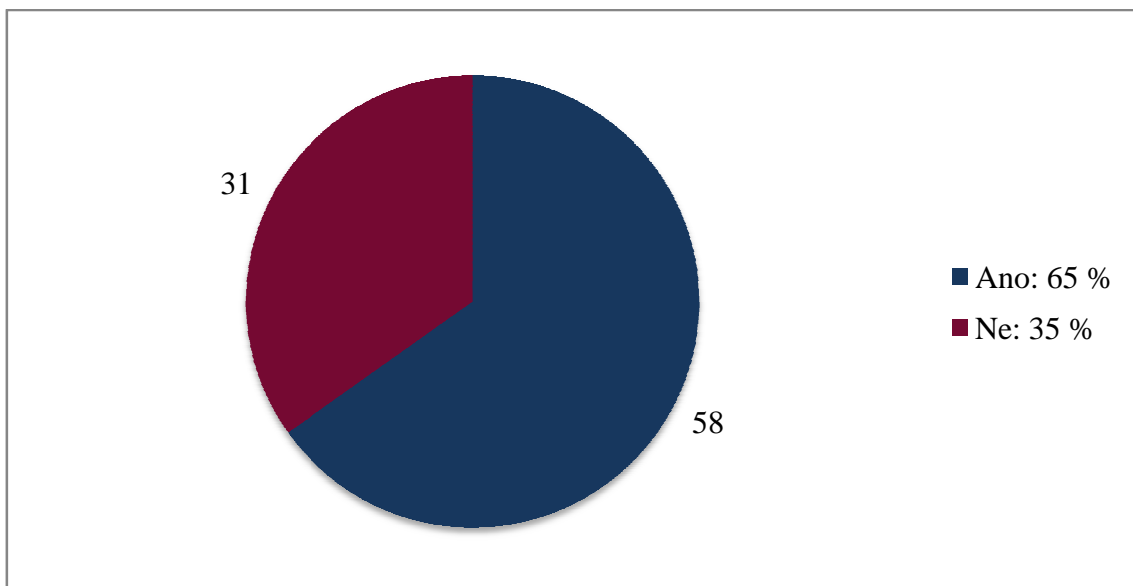
Celkem 5 respondentů odpovědělo na tuto podotázku v závislosti na jejich záporné odpovědi u otázky předchozí, tedy č. 1. Většinový názor respondentů zastupují dvě výpovědi a to, že definice je matoucí (2 odpovědi) nebo respondenti neporozuměli definici jako celku (2 odpovědi).

Graf 3 – Důvody neporozumění definici o aktivním otcovství

Otázka č. 3 – Jste otcem?

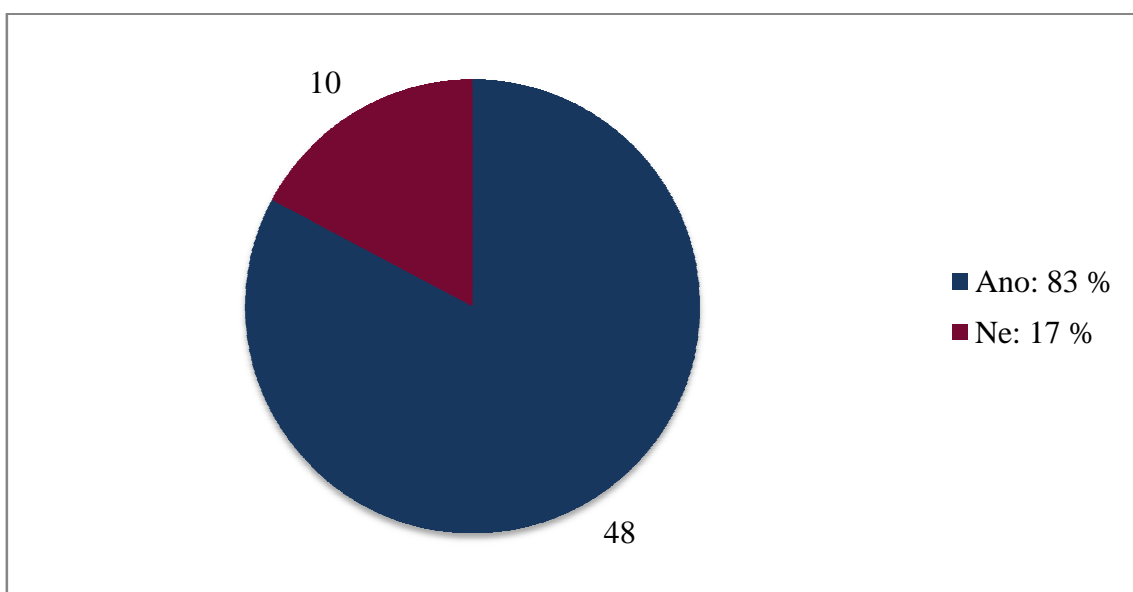
Z celkového počtu 89 respondentů je 65 % otců (58 odpovědí) a 35 % prozatím bezdětných mužů (31 odpovědí).

Graf 4 – Počet bezdětných mužů a otců mezi respondenty

Doplňující otázka č. 4a – Považujete se za otce aktivního?

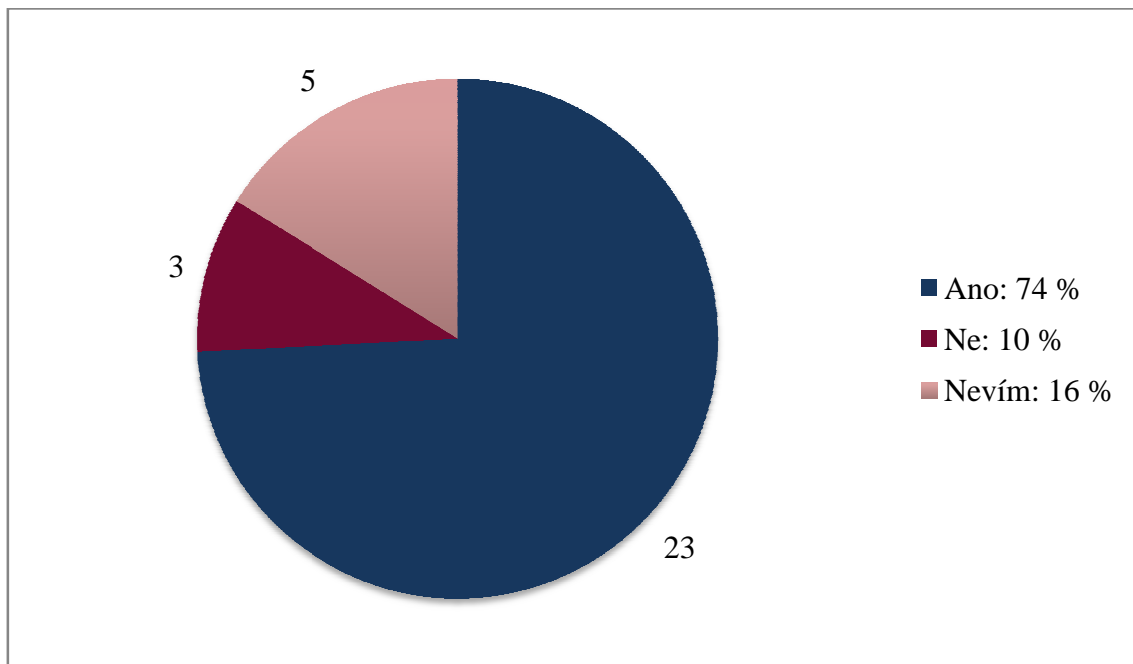
Z celkového počtu 58 respondentů, kteří se v předchozí otázce č. 4 označili za otce, se považuje za otce aktivní 83 % respondentů (48 odpovědí), zatímco za otce neaktivní se označilo 17 % respondentů (10 odpovědí).

Graf 5 – Zastoupení aktivních a neaktivních otců mezi respondenty

Doplňující otázka č. 4b – Chtěl byste být v budoucnu aktivním otcem?

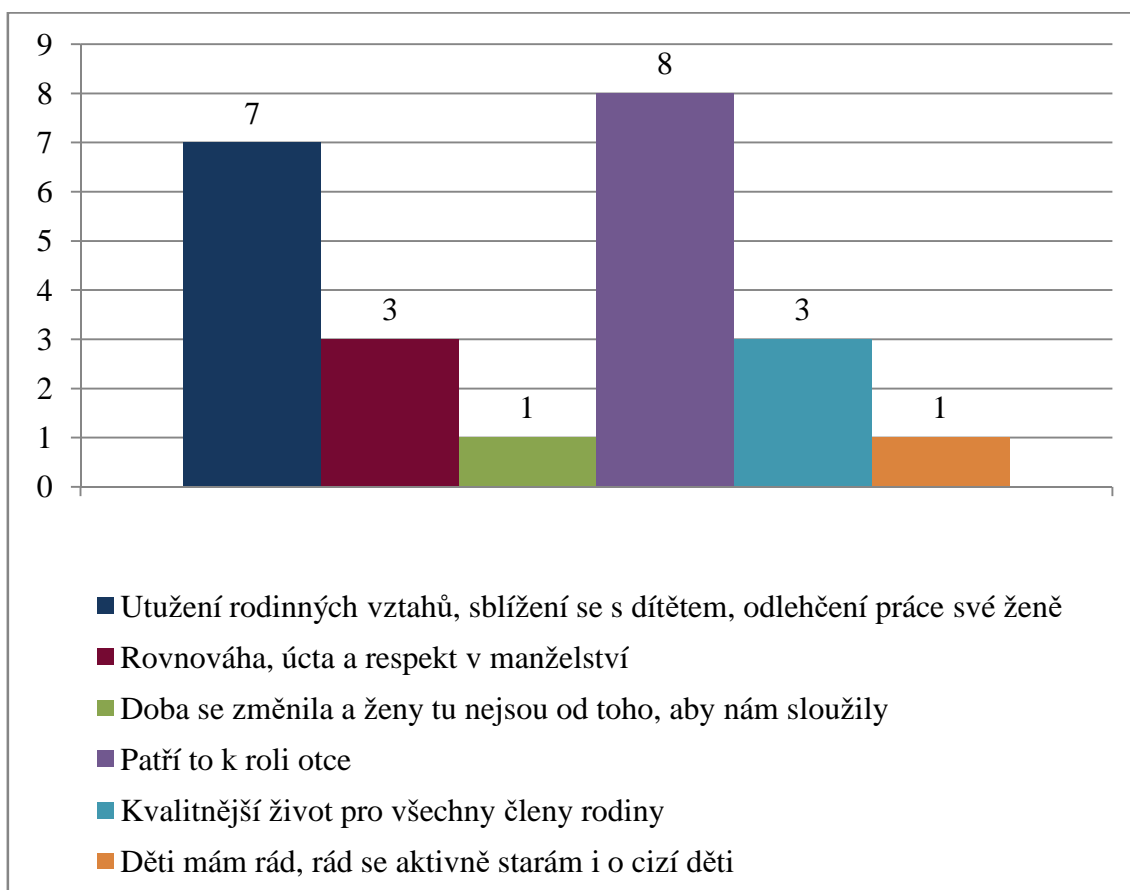
Z celkového počtu 31 respondentů, kteří se v předchozí otázce č. 4 označili za bezdětné muže, by se chtělo stát v budoucnu aktivním otcem 74 % mužů (23 odpovědí). Záporně odpovědělo 10 % mužů (3 odpovědi) a 16 % mužů zvolilo odpověď „nevím“ (5 odpovědí).

Graf 6 – Zájem o aktivní otcovství bezdětných respondentů do budoucna

Doplňující otázka č. 4b1 – Z jakého důvodu ano?

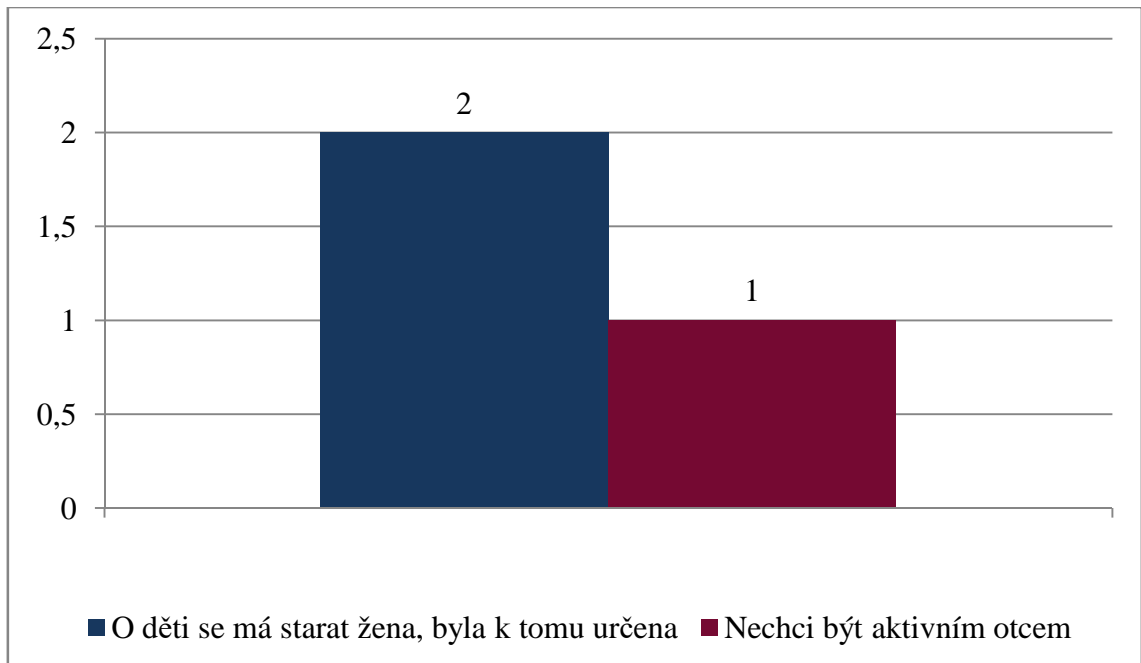
Z celkového počtu 23 respondentů, kteří kladně odpověděli na otázku č. 4b, se jich 8 shodlo v podstatě věci na důvodu, kdy vnímají muži aktivní otcovství jako něco co k roli otce patří. Druhou nejčtenější odpovědí, na které se v jádru věci shodlo 7 respondentů je fakt, že aktivní otcovství utužuje rodinné vztahy, umožňuje sblížení s dítětem a odlehčuje práci ženě.

Graf 7 – Důvody respondentů ke kladné odpovědi na otázku č. 4b

Doplňující otázka č. 4b2 – Z jakého důvodu ne?

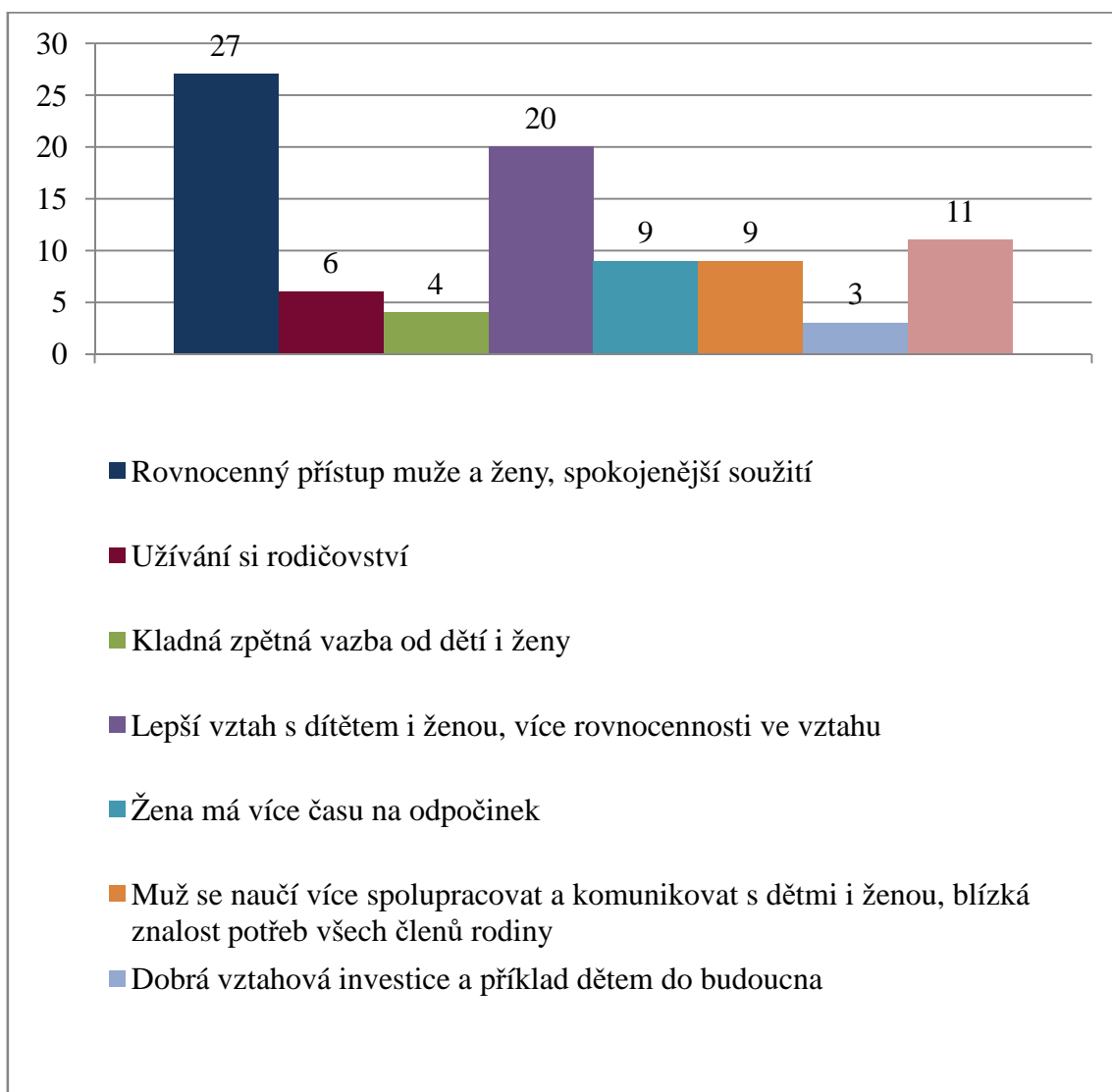
Z celkového počtu 3 respondentů, kteří odpověděli záporně na otázku č. 4b, se 2 respondenti shodli na důvodu, podle kterého se má o děti starat vždy žena, neboť k tomu byla určena.

Graf 8 – Důvody respondentů k záporné odpovědi na otázku č. 4b

Otázka č. 5 – Jaké jsou podle Vás výhody aktivního otcovství?

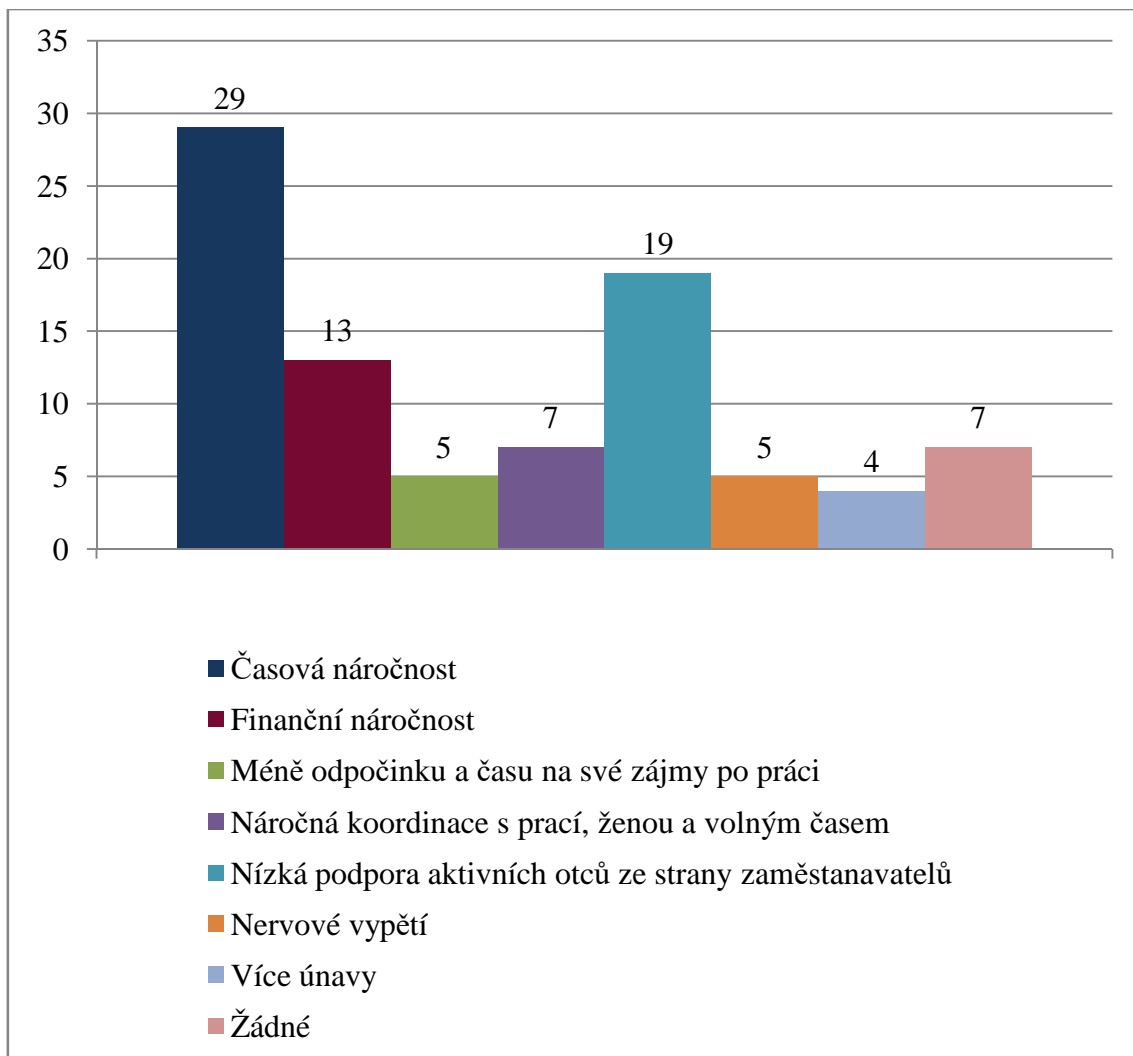
Mezi dvě nejčastější výpovědi všech 89 respondentů, které se v podstatě věci shodovaly, patří největší výhoda aktivního otcovství rovnocennému přístupu muže a ženy, také spokojenější soužití partnerů (27 odpovědí). Jako druhý nejčastější důvod byl respondenty zmiňován lepší vztah s dítětem i ženou a také více rovnocennosti ve vztahu.

Graf 9 – Výhody aktivního otcovství dle respondentů

Otázka č. 6 – Jaké jsou podle Vás nevýhody aktivního otcovství?

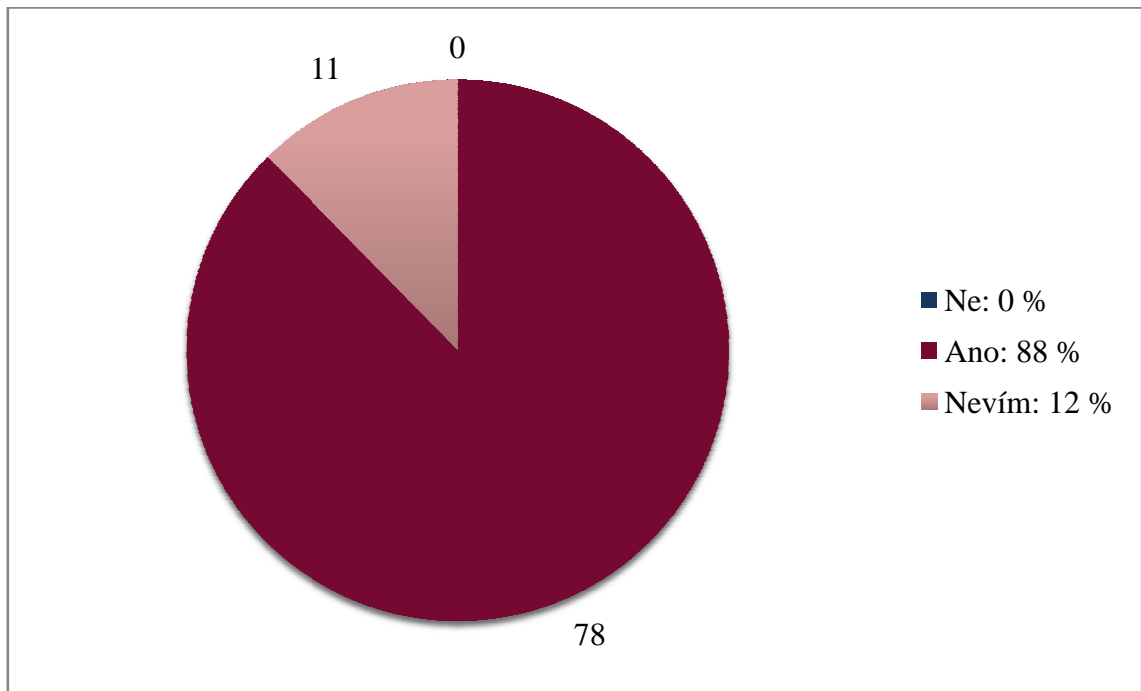
Většina respondentů vidí nejčastější nevýhodu aktivního otcovství v časové náročnosti (29 odpovědí), dále také v nízké podpoře aktivních otců ze strany zaměstnavatelů (19 odpovědí).

Graf 10 - Nevýhody aktivního otcovství dle respondentů

Otázka č. 7 – Má otec v České republice právo zůstat na rodičovské dovolené místo matky dítěte?

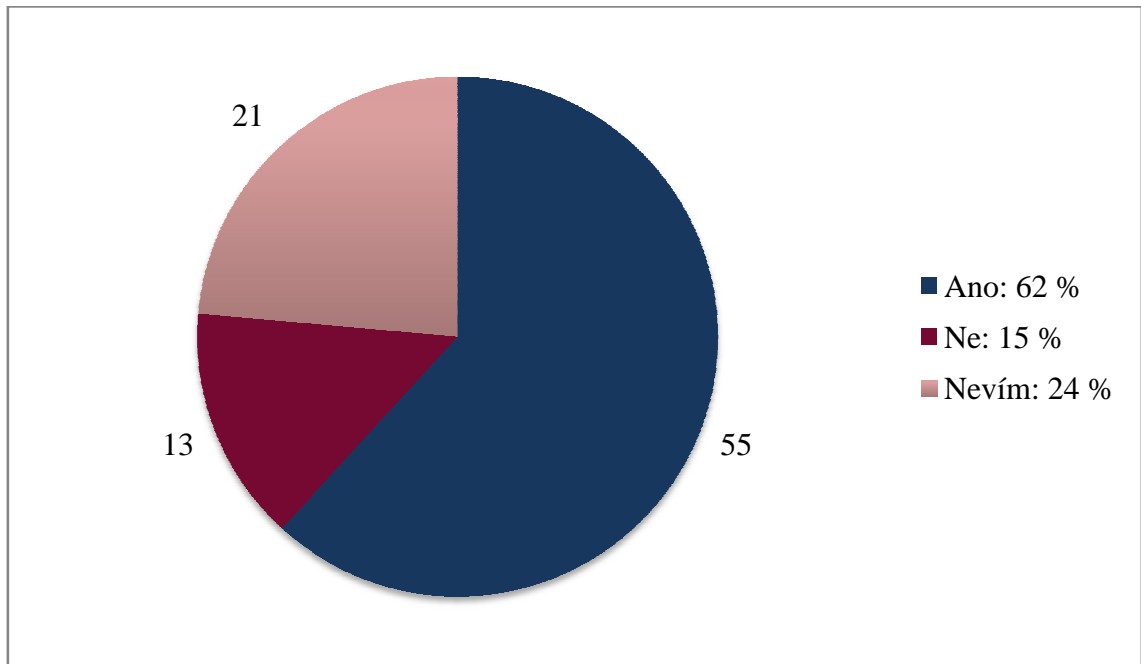
Z celkového počtu 89 respondentů je 88 % mužů (78 odpovědí) správně přesvědčeno, že má otec v České republice právo zůstat na rodičovské dovolené místo matky dítěte, zatímco 0 % mužů (0 odpovědí) odpovědělo záporně. Zcela jistých, zda ano či ne si nebylo 12 % respondentů (11 odpovědí).

Graf 11 – Právo otce využít rodičovskou dovolenou v České republice

Otázka č. 8 – Má otec v České republice právo využít otcovskou dovolenou?

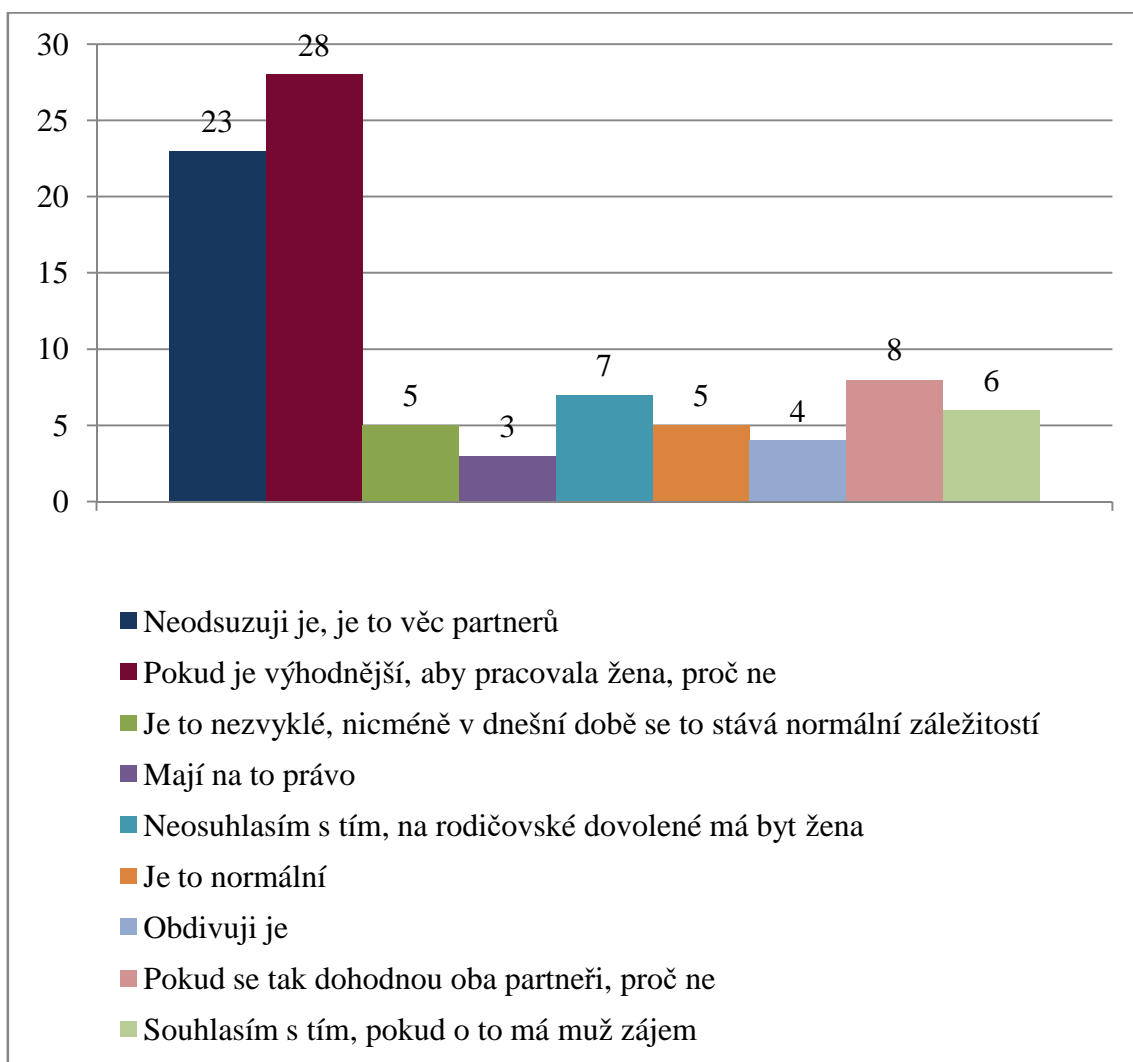
Z celkového počtu 89 respondentů je 62 % mužů (55 odpovědí) mylně přesvědčeno, že má otec v České republice právo zůstat na otcovské dovolené, zatímco 15 % mužů (13 odpovědí) správně odpovědělo záporně. Zcela jistých, zda ano či ne si nebylo 24 % respondentů (21 odpovědí).

Graf 12 – Právo otce využít otcovskou dovolenou v České republice

Otázka č. 9 – Jaký je Váš názor na muže na rodičovské dovolené?

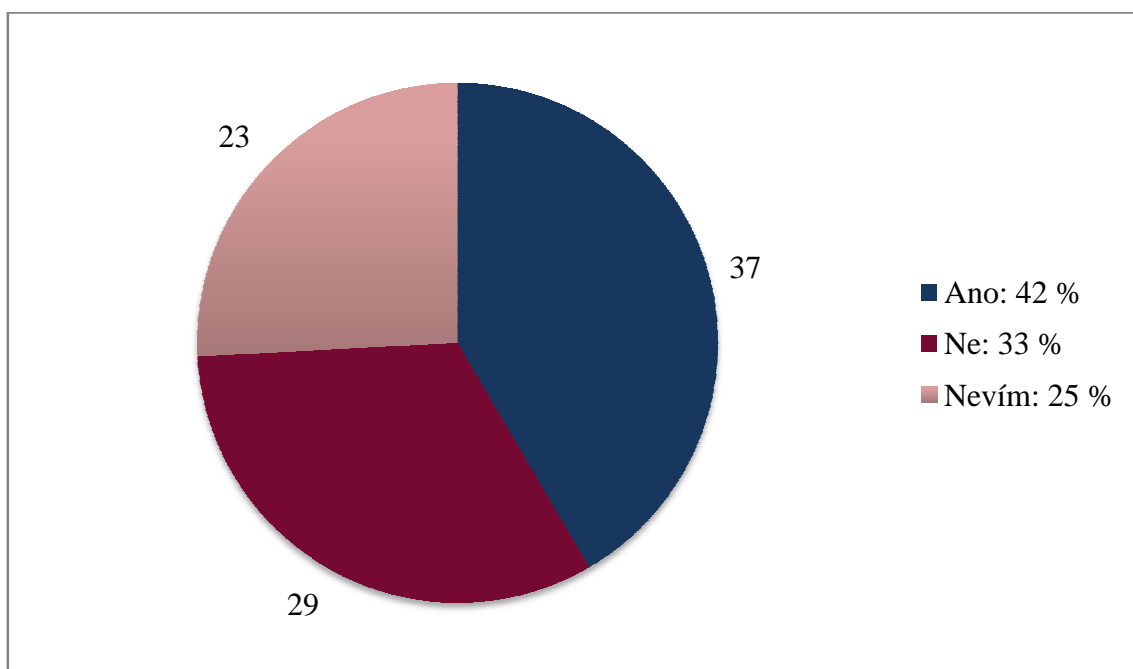
Většina respondentů se v podstatě věci shodla na dvou názorech na muže na rodičovské dovolené. Nejčteněji zastoupený názor 28 muži je vyjádřený souhlas s otci na rodičovské dovolené, pokud je pro rodinu výhodnější, aby pracovala žena. Druhý nejčteněji zastoupený názor 23 mužů je, že otce na rodičovské dovolené neodsuzují a považují tuto skutečnost za osobní věc partnerů.

Graf 13 – Názory respondentů na muže na rodičovské dovolené

Otázka č. 10 – Využil jste/byste rodičovskou dovolenou?

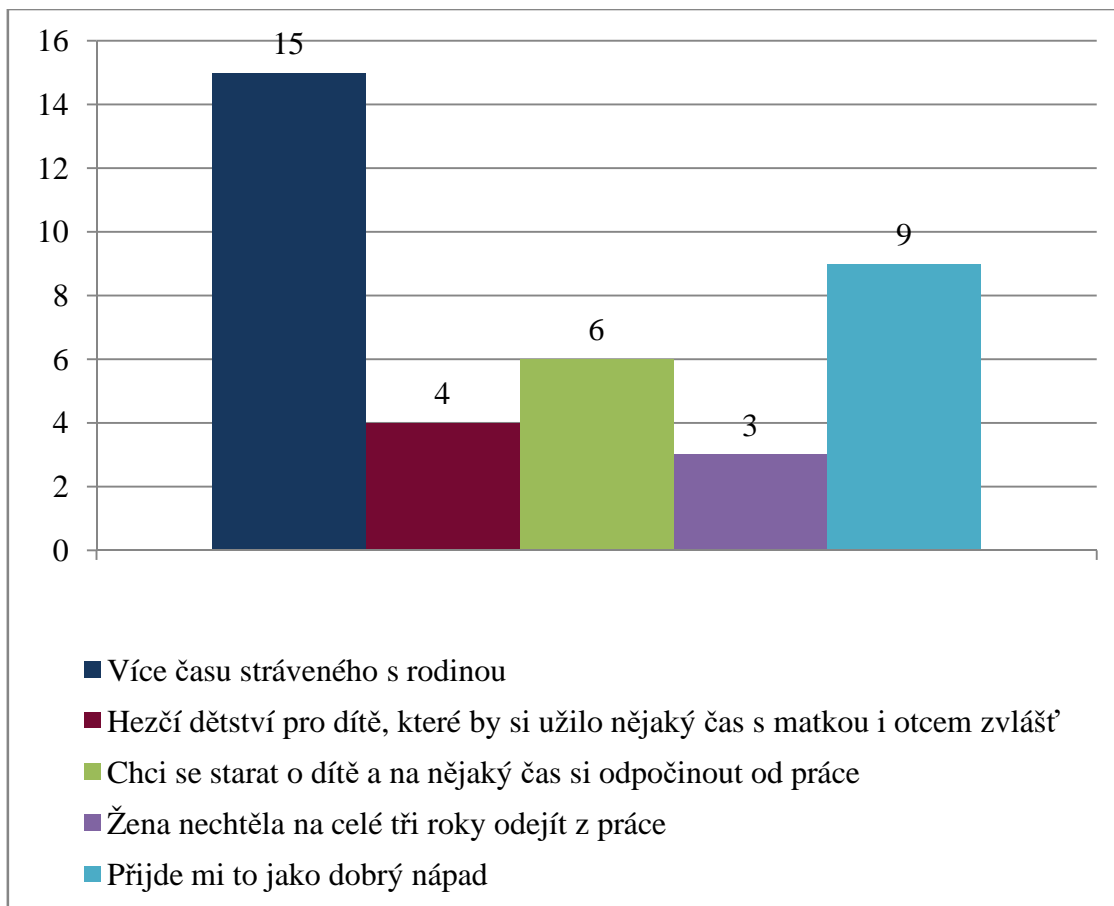
Z odpovědí všech 89 respondentů vyplývá, že 42 % mužů (37 odpovědí) již absolvovalo nebo se chystá v budoucnu na rodičovskou dovolenou, zatímco 33 % mužů (29 odpovědí) na rodičovské dovolené nebylo a ani se na ni nechystá. Jistou odpověď neposkytlo 25 % mužů (23 odpovědí), kteří neví, zda na rodičovskou v budoucnu jít či nejít.

Graf 14 – Postoj respondentů k šanci využít rodičovskou dovolenou

Podotázka č. 10a – Z jakého důvodu ano?

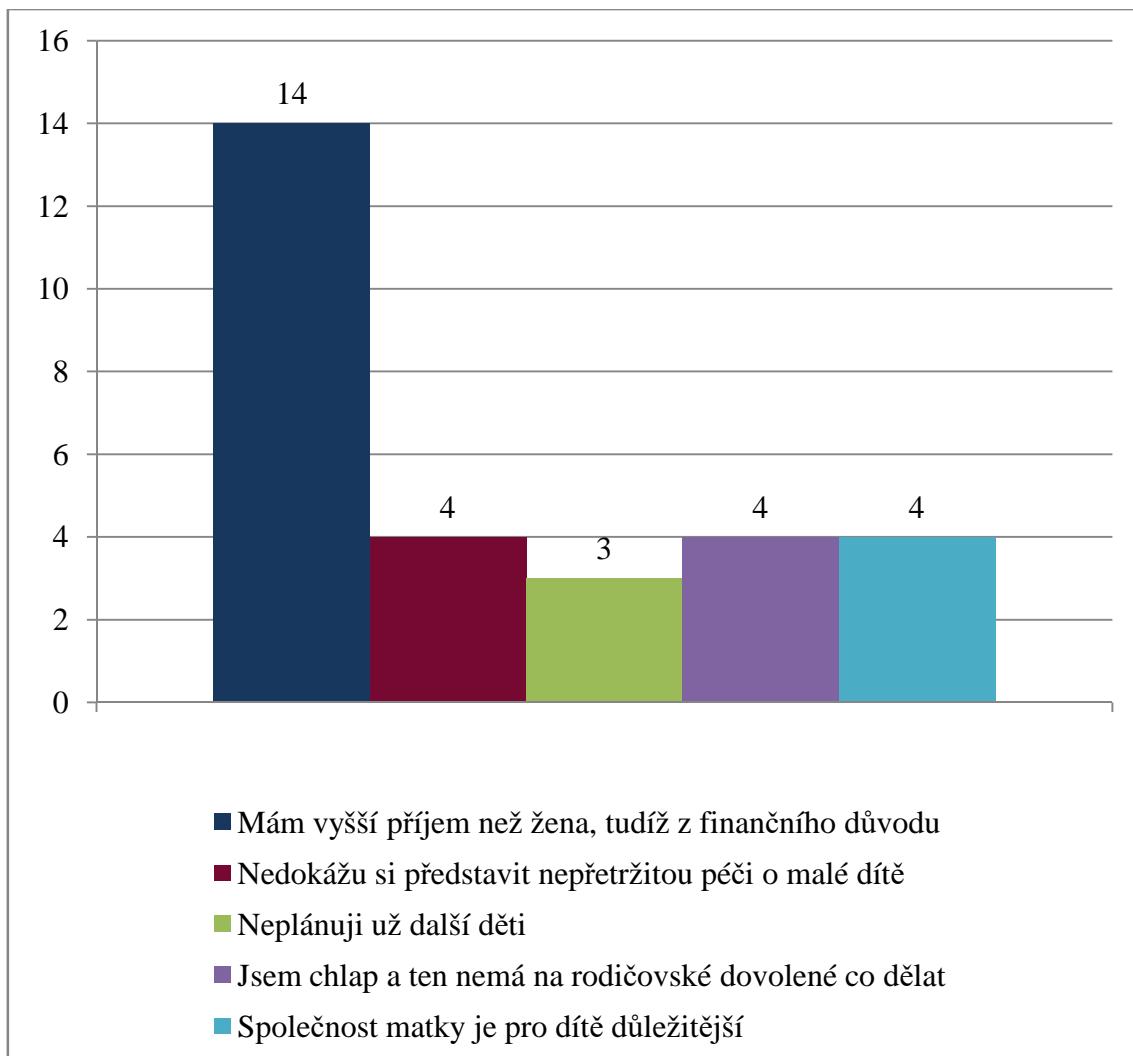
Z celkového počtu 37 respondentů, kteří se v předchozí otázce č. 10 vyjádřili kladně, vidí 15 mužů nejčastější důvod ke své odpovědi ve více času stráveného s rodinou. Jít na rodičovskou dovolenou přijde 9 mužům jako dobrý nápad.

Graf 15 – Důvod kladné odpovědi na otázku č. 10

Podotázka č. 10b – Z jakého důvodu ne?

Z celkového počtu 29 respondentů, kteří se v předchozí otázce č. 10 vyjádřili záporně, vidí 14 mužů nejčastější důvod ke své odpovědi ve finanční oblasti, kdy má muž vyšší příjem než žena.

Graf 16 – Důvod záporné odpovědi na otázku č. 10

4.5 Výsledky výzkumného šetření – polostrukturovaný rozhovor

Výsledky, které jsem získala pomocí metody polostrukturovaných rozhovorů jsem se rozhodla analyzovat po vzoru polostrukturovaného rozhovoru. Tedy v pořadí otázek 1. – 6., které budou doplněny výňatky z výpovědí respondentů A – E, pro které jsou charakteristické tyto skutečnosti:

Žena A: Věk 33 let, matka dvou dětí ve věku 10 měsíců a 3 roky. Žena A je momentálně na mateřské dovolené. Za svůj největší koníček označila své dvě děti.

Žena B: Věk 40 let, matka dvou dětí ve věku 3 a 6 let. Povoláním je žena B externí redaktorka. Ráda čte, navštěvuje různá divadelní představení a také maluje obrazy pro děti.

Žena C: Věk 37 let, matka jednoho dítěte, které má 8 let. Žena C pracuje jako uklízečka nebytových prostor. Za svůj největší koníček označila svého psa, se kterým trénuje agility dovednosti.

Žena D: Věk 30 let, těhotná v 7. měsíci. Žena D pracuje jako obchodní asistentka, která ráda běhá, poslouchá muziku a vaří.

Žena E: Věk 35 let, bezdětná. Povoláním je žena E letuška. Mezi její zájmy patří cestování, fotografování a úprava interiérů.

Otázka č. 1 – Jaký je Váš pohled na otce na rodičovské dovolené?

Žena A: „Pokud to tak chtějí, prosím, ale nepřijde mi to přirozené. Pro mě je přirozené to, že jsem jako matka doma s dítětem, zatímco muž nás zabezpečuje materiálně.“

Žena B: „Je to prostě geniální. Konečně se začalo praktikovat soužití muže a ženy, kdy nemusí doma sedět s dítětem jen žena, ale může si to vyzkoušet i chlap. Jednoznačně s tím souhlasím a v duchu těmto mužům děkuji. Jsem přešťastná, že se začínají objevovat muži, kteří nemají jen plno slov, ale taky je mění v činy. Prosím více mužů na rodičovské, aby se toho přestali i ostatní chlapi bát.“

Žena C: „Nikdy jsem nad tím nepřemýšlela. Ať si dělá každý otec, co uzná za vhodné. Je to o domluvě partnerů. Pokud muž chce, tak ať je na rodičovské on místo ženy.“

Žena D: „Přijde mi to jako docela dobrý nápad, ale v České republice těžce realizovatelný. V dnešní době je fajn, že se vyrovnávají možnosti žen a mužů. Ženy mají možnost rozvíjet se více v profesní sféře, zatímco mužům se otevírá svět v péči o dítě. Přijde mi to jako skvělý nápad, neboť to podle mě přispívá k utužování rodinných a partnerských vztahů. Neboť to podle mě přispívá k utužování rodinných a partnerských vztahů. Na druhou stranu je smutné, že platy žen a mužů se stále tak markantně liší, že není možné, aby muž nastoupil na rodičovskou dovolenou, vždy když chce. Nebo naopak, když má žena ve výjimečných případech vyšší příjem než muž, tak muž nastoupí na rodičovskou dovolenou, protože nemají jinou možnost. To je možná ještě horší varianta. Přece jen jsou ženy k tomu starání o děti od mala vedeny, na rozdíl od mužů.“

Žena E: „Abych se priznala, nevím co si o těchto mužích myslet. Neodsuzuji je, to v žádném případě. Vlastně je spíše obdivuji. Je úžasný, že se muži snaží proniknout blíže k rodině, ale náš stát by si měl vzít příklad z jiných států, které se snaží tyto otce podporovat.“

Z výpovědí vyplývá, že ani jedna z pěti žen není zásadně proti mužům na rodičovské dovolené ani je za to neodsuzuje. **Žena C** nemá vyhraněný názor na tyto muže, zatímco **žena A** je spíše pro tradiční způsob čerpání rodičovské dovolené, tedy matkou dítěte. **Žena B** jednoznačně podporuje muže na rodičovské dovolené. **Ženy D** a **E** nemají vyhraněný názor na tyto muže, přesto se přiklánějí spíše ke kladnému závěru. Shodly se však na nedostačující podpoře mužů na rodičovské dovolené v České republice.

Otázka č. 2 – Umožnila byste otci svých dětí zůstat na rodičovské dovolené místo Vás?

Žena A: „Rozhodně ne. Já mám právo na to, být na rodičovské dovolené, děti jsem porodila, zasloužím si to. Mám k nim i jako matka bližší vztah než manžel.“

Žena B: „Klidně. Ale něco Vám řeknu. Když jsme měli s manželem prvního syna, byla jsem po roce a půl doma úplně vyřízená. Ono se to nezdá, ale prostě až už děláte s malým dítětem doma cokoli, nejsou vidět moc často výsledky. Není uklizeno, uvařeno, tak jak si představujete a mnoho dalších aspektů vám jednoduše začne lézt na mozek. Já jsem typ, který potřebuje vidět výsledky, tudíž jsem manžela poprosila, jestli bych nemohla začít z domu pracovat a on by mi více pomohl se synem. Byli jsme oba vyřízení, ale spokojení, protože už jsem nebyla protivná jen já, ale byli jsme na stejné vlně. Manžel má vlastní podnik takže finanční záležitosti jsme nemuseli nijak lámat přes koleno.“

Žena C: „Víte, můj muž by o to určitě nestál a já taky ne. Ale i kdyby chtěl, nemohli bychom si to dovolit. Má alespoň třikrát vyšší plat než já, takže by to pro nás bylo značně nevýhodné.“

Žena D: „Víte, když jsem ještě nečekala dítě, tak jsem všude rozhlašovala, jak si budeme dělit rodičovskou dovolenou, ale čím více se to blíží, tím více stoupá má nejistota. Ale nakonec na to přistoupím. S manželem jsme se tak domluvili již dávno a nechci to rušit teď jen kvůli tomu, že se mnou cloumají hormony. Věřím, že pak budu ještě vděčná muži za to, že se o rodičovskou dovolenou se mnou podělil.“

Žena E: „Ano, pokud bychom si to mohli dovolit z hlediska financí. Rozhodně bych za cenu otce na rodičovské dovolené neohrozila existenci rodiny z hlediska materiálního. Prostě pokud bych měla stejný nebo vyšší příjem než on, tak klidně.“

Z výpovědí žen vyplývá, že **ženy A a C** nestojí o to, aby jejich partner nastoupil na rodičovskou dovolenou. **Žena A** se cítí být výše nad mužem v právu na rodičovskou dovolenou, zatímco **žena C** by na to s partnerem nepřistoupila vzhledem k finančním podmínkám. **Žena B** měla možnost zapojit manžela do péče o dítě a bere to jako pozitivní zkušenost. **Žena D** je rozhodnuta a domluvena s manželem na střídání na rodičovské dovolené. **Žena E** by na tuto zkušenost přistoupila, pokud by jim v tom nebránili finance. Hlavním důvodem, který zazněl u dvou výpovědí je, že muž nečerpá rodičovskou dovolenou z důvodu finančního.

Otázka č. 3 – Víte, jaký je rozdíl mezi otcem a aktivním otcem?

Žena A: „Myslím si, že aktivní otec se více věnuje svým dětem ve svém volném čase.“

Žena B: „Troufám si říct, že aktivní otec žije pro rodinu, zatímco neaktivní otec spíše pro práci, ale netuším, jak to přesně myslíte.“

Žena C: „Netuším, asi se více aktivně věnuje dětem? Nevím.“

Žena D: „Ne, slyším to poprvé.“

Žena E: „Nejsem si jistá, ale řekla bych, že aktivní otec je ten, který se věnuje svému dítěti z vlastní iniciativy. Zůstane třeba i na té rodičovské dovolené. Zatímco neaktivní otec nechá všechno na matce nebo dostane hlídání dětí příkazem a tak ženě vyhoví.“

Z výpovědí žen vyplývá, že jedna z pěti žen, **žena D**, o aktivním otcovství nikdy neslyšela. **Ženy C** a **E** si nebyly odpovědí jisté, ale správně z názvu odvodily podstatu pojmu, a to, že se otec dítěti aktivně věnuje. **Ženy A** a **B** odpověděly správně v základním významu pojmu, nicméně jsem všem ženám vysvětlila pravou podstatu aktivního otcovství, které by mělo být především pravidelné a dobrovolné. Nicméně je zřejmé, že jistá si svou odpovědí nebyla žádná z respondentek.

Otázka č. 4 – Chtěla byste, aby se Váš partner/manžel stal aktivním otcem?

Žena A: „Myslím, že si prozatím vystačím s tím, že děti občas na můj nátlak vyzvedne, pohlídá nebo s nimi někam zajde. Ráda děti vychovávám po svém a s manželem se na způsobu výchovy dětí občas neshodneme.“

Žena B: „Myslím, že jím je tak půl na půl. Má snahu jím být.“

Žena C: „Nebránila bych mu v tom, je hlava rodiny. Ale upřímně, myslím si, že by ho to v životě nenapadlo.“

Žena D: „Určitě ano. Nic jiného mu předpokládám ani nezbyde, když bude s dítětem na rodičovské dovolené.“

Žena E: „Chtěla, ale jen pokud by chtěl on sám. Popravdě si myslím, že k tomu nejsou muži v české společnosti vedeni. Mám kamarádku, která si vzala Francouze a ten považuje za nenormální, že se u nás o dítě stará především matka. V jejich rodině je naprosto přirozené, že se oba stejnou mírou podílejí na výchově i péči o děti.“

Většina žen, kromě **ženy A** by muži v cestě za aktivním otcovstvím nebránila.

Žena B se domnívá, že její manžel již částečně aktivním otcem je. **Žena A** vidí příčinu svého nesouhlasu ve stylu výchovy dětí, který podle ní manžel občas nedodržuje,

zatímco **žena E** vidí problém v české společnosti, která muže dostatečně na roli aktivního otce nepřipravuje.

Otázka č. 5 – Umožnila byste Vašemu partnerovi/manželovi trávit čas s dítětem/děťmi bez Vašeho dohledu?

Žena A: „Ano, občas mu to umožním, když si něco neodkladně potřebuji zařídit, ale většinou vždy udělá něco špatně. Například nedávno, když vedl starší dceru do školky, tak jí zapomněl dát pláštěnku, tak jsem musela znovu do školky kvůli tomu, aby měla pláštěnku, kdyby náhodou začalo pršet. Prostě není schopný postarat se o obě děti jako já.“

Žena B: „Ano a velmi často. Sama potřebuji čas pro sebe nebo na práci, tudíž to ani jinak nejde. Navíc si myslím, že to prospívá i oběma synům, jsou velice samostatní a nejsou to žádní mamánci.“

Žena C: „Ano, často si spolu hrají a já třeba uklízím byt nebo vařím. Že by někam šli beze mě, to se stává málokdy, většinou jen když jsem nemocná a nemohu jít s nimi.“

Žena D: „Myslím si, že zpočátku s tím možná problém mít budu. Cítím se ze sebe, že budu taková ta příliš ochranná matka, ale myslím, že se to dá odnaučit. Navíc až bude muž s dítětem na rodičovské, nic jiného mi ani nezbyde a zvyknu si velmi rychle.“

Žena E: „No jistě, přece mu nebudu stát celý den za zadkem. Pokud ženy chtějí, aby se muži starali o děti, musejí jim dopřát také nějakou volnost a svobodu volby.“

Podle odpovědi, **žena A** umožňuje otci svých dětí kontakt bez jejího dohledu pouze v případech, kdy potřebuje zařídit neodkladné záležitosti. Důvod vidí v neschopnosti manžela při péči o děti. **Žena C** sice uvedla, že není otec s dítětem pod jejím dohledem, když si hrají, ale z rozhovoru vyplynulo, že když si otec s dítětem hraje, matka ve vedlejších pokojích vykonává práce v domácnosti. Je tedy diskutabilní, zda je otec s dítětem pod dohledem matky či nikoliv. Nicméně jak uvedla dále, tráví čas téměř vždy všichni tři dohromady s výjimkou jejího dočasného onemocnění. **Ženy B** a **E** jsou rozhodnuty umožnit otci kontakt s dítětem bez dohledu matky. **Žena D** přiznává, že s tím bude mít zpočátku problém, ale je odhodlaná to podstoupit a otci svého dítěte kontakt bez vlastního dozoru umožnit.

Otázka č. 6 – Vidíte v aktivním otcovství, ve vztahu k sobě, spíše příležitost či ohrožení svého postu matky?

Žena A: „To nejsem schopna moc posoudit, ale pro mě spíš převažují ty nevýhody. Víte, asi bych měla více času na sebe, ale já žiju pro děti. Nedovedu si představit, že by místo mě byl s dětmi doma manžel. Nebyla bych u spousty podstatných okamžiků svých dětí a manželovi bych je ani svěřit nemohla. Navíc bych se bála odloučení a ztráty úzké citové vazby s dětmi. Přiznám se, že bych na muže asi žárlila.“

Žena B: „Dle mého názoru je to obrovská příležitost, ale vím z vlastních zkušeností, že spousta žen bere aktivní otce spíše jako ohrožení. Bojí se o vztah s dětmi, že to manžel nezvládne. Také dost často žárlí, když má dítě třeba s tátou tajemství, přičemž opět další paradox je, že naopak je to v pohodě. Máma má s dítětem nějaké tajemství a tátovi je to fuk. Matky by si hlavně měly uvědomit, že nejsou důležité detaily, ale podstata věci. Mně je třeba naprosto jedno jestli muž dá synům k večeři jednou za čas párek nebo jdou do Mekáče. Máme totiž stanovená pravidla pro nás oba a snažíme se je vůči synům dodržovat a nedělat si v rodičovství naschvály.“

Žena C: „Ani jedno. Nic by mi to nepřineslo a ani by mě to neohrozilo, neboť by na to můj muž nikdy nepřistoupil.“

Žena D: „Já vidím rozhodně příležitost. Myslím si, že hrozba je silné slovo, i když některé ženy to tak vnímat mohou. Přece jen dítě devět měsíců nosíte a porodíte, ale přesto všechno by se nemělo zapomínat na otce. Mému muži bylo třeba hrozně líto, že většina mých ženských kamarádek gratulovala k početí miminka jen mně, jemu skoro nikdo. Přijde mi to jako takový nešvar české společnosti, že po početí a porodu je ve středu pozornosti hlavně matka.“

Žena E: „Vidím v ní vše kromě ohrožení a dalších negativ. Výzva je to určitě pro matku i pro otce. Dokonce si troufám říct, že je to větší výzva pro matku, aby slevila ze svých požadavků. Myslím, že je to příležitost především k nalezení rovnováhy ve vztahu, což je dle mého názoru po porodu docela zásadní věc, neboť dítě vám naruší jakékoliv partnerské i osobní stereotypy.“

Z analýzy rozhovorů vyplývá, že **žena C** nevnímá aktivní otcovství jako příležitost ani hrozbu, zatímco pro **ženu A** je tato iniciativa otců spíše hrozba. Bojí se o přetrhání vazeb s dětmi a domnívá se, že by na manžela žárlila. Pro **ženy B a D** vyplývá z aktivního otcovství jednoznačně příležitost. **Žena E** vidí v aktivním otcovství pouze klady a především příležitost k nalezení rovnováhy ve vztahu.

5 SHRUTÍ A DISKUSE VÝSLEDKŮ

Výzkumné šetření jsem rozdělila na dvě části, které se věnovaly jinému souboru respondentů. První část je zaměřena na dotazníkové šetření se skupinou respondentů mužského pohlaví, zatímco druhá část se věnuje metodě polostrukturovaného rozhovoru určené pro respondenty ženského pohlaví.

První části výzkumného šetření se zúčastnilo celkem osmdesát devět respondentů, představující muže žijící v Praze. Mnou sestavené definici o aktivním otcovství porozuměli téměř všichni respondenti. Zbylí nepochopili ve většině případů definici jako celek nebo se jim zdála matoucí. Nadpoloviční většina respondentů, kteří se účastnili dotazníkového šetření, byli otcové, kteří se ve většině případů označili za otce aktivní. I majoritní skupinu bezdětných mužů tvoří ti, kteří by se rádi v budoucnu stali aktivními otci nad těmi, kteří nevědí nebo o aktivní otcovství nejeví zájem. Respondenti vidí jako hlavní důvod souhlasu s aktivním otcovstvím přirozené propojení s rolí otce, dále utužení rodinných vztahů, sblížení s dítětem a odlehčení práce své ženě. Jako záporné důvody uvedli skutečnost, že nechtějí být aktivními otci a že považují za přirozenou, péči matky o dítě. Hlavní výhodu aktivního otcovství vidí muži v rovnocenném přístupu muže a ženy přispívající ke spokojenějšímu soužití. Naopak za nevýhody označují především časovou náročnost a nízkou podporu aktivních otců ze strany zaměstnavatele. V rámci zkoumání informovanosti mužů o rodičovské a otcovské dovolené jsem zjistila, že majoritní skupina mužů se správně domnívá, že má muž v České republice právo na rodičovskou dovolenou, zatímco nadpoloviční většina mužů se mylně domnívá, že má muž v České republice právo využít i otcovskou dovolenou, která však ještě nebyla schválena. Respondenti se k mužům na rodičovské dovolené vyjadřovali převážně kladně, nejčastěji zmiňovali, že je neodsuzují a je to věc domluvy partnerů, dále také často odpovídali, že je tato situace v pořádku, pokud má žena vyšší příjem než muž. Téměř polovina mužů využila nebo by ráda do budoucna využila rodičovskou dovolenou, a to především z důvodu strávení více času s rodinou.

Druhé části výzkumného šetření se zúčastnilo pět žen, žijících v Praze, které zodpovídaly mé otázky. Ani jedna z žen nevyslovila jednoznačný nesouhlas s muži na rodičovské dovolené, naopak jedna z žen vyslovila svou bezmeznou podporu vůči těmto mužům. Většina žen také uvedla, že by svému muži nebránily v nástupu na rodičovskou dovolenou. Při zkoumání, zda ženy znají pojem aktivní otec, jsem došla

k závěru, že ani jedna z dotazovaných nedokázala zcela správně a jasně odpovědět na dotaz týkající se rozdílu mezi otcem aktivním a neaktivním. Majoritní skupina žen by také svému muži nebránila ve vlastní iniciativě k aktivnímu otcovství. Skutečnost, kdy by se muž stal aktivním otcem, vnímala jedna z žen jako jednoznačnou hrozbu pro svůj post matky, zatímco většina zbylých žen se přikláněla spíše ke kladnému ovlivnění jejich role.

V první části výzkumu týkající se dotazníkového šetření mě velmi překvapilo, že 83 % respondentů, kteří jsou již otci, se považují za otce aktivní. Odpovědi zde mnohou být ovlivněny subjektivním názorem otců na to, co si pod pojmem aktivní otec představují. I když jsem v úvodu dotazníku sepsala definici, dle které se měli respondenti informovat o významu pojmu aktivní otec, nejsem si zcela jistá, zda tento fakt při odpovědi na tuto otázku zohlednili či zda odpovídali jen dle svých osobních názorů a zkušeností. Rozhodující vliv při odpovědi na tuto otázku může mít i skutečnost, že respondenti jsou muži žijící v Praze. Vede mě k tomu vlastní zkušenost, kdy pozoruji, že pražští obyvatelé mají více možností aktivní otcovství pozorovat, zapojit se či jej podpořit. V této myšlence mě dále utvrzuje i 74 % respondentů, kteří by se také rádi stali aktivními otci v budoucnu. Navíc většina mužů, kteří by v budoucnu chtěli být aktivními otci, se domnívá, že aktivní otcovství jednoduše patří k roli otce, utužuje rodinné vztahy a odlehčuje práci ženám.

Zajímavé jsou i výsledky u otázky týkající se výhod a nevýhod aktivního otcovství. Většina mužů vyzdvihuje jako zásadní výhodu více rovnocennosti mezi mužem a ženou. Tento názor mužů mne velmi zaujal, neboť souvisí s feminismem, který vycházel z faktu, že se muži mají dobře. Já z toho tedy takový pocit nemám, obzvláště když vidím, že většina mužů doufá, že aktivním otcovstvím dosáhne rovnocennosti v rodině. Ženy v období feminismu srovnávaly především muže a ženy v pracovní sféře, o to méně se zaměřily na sféru rodinnou. Možná by zjistily, že i když je muž v některých rodinách hlavním živitelem rozhodně není hlavním rodičem. A také by možná přišly na to, že o post hlavního živitele většina mužů ani nestojí. Ženy hledaly rovnocennost v rámci zaměstnání, ale nezaměřily se na rovnocennost v rodičovství. Jak je zřejmé z odpovědí respondentů, muži se ani dnes necítí být považováni za rovnocenného partnera ženy v rodičovství. V nevýhodách aktivního otcovství byla mimojiné často zmiňována časová a finanční náročnost, což mě nijak nepřekvapuje. Aktivní otcovství je bezpochyby časově náročné, stejně jako rodičovství, kdy se rodiče věnují pravidelně svým dětem. Finanční náročnost je diskutabilní. Z pohledu finanční

náročnosti vzhledem k aktivitám s dětmi si myslím, že se dá vymyslet zajímavý program pro dítě a rodiče i bez toho aniž by to rodinu zruinovalo. Z druhého pohledu mohli muži myslet finanční náročností fakt, který se vztahuje i k druhé nejčastější odpovědi mužů k nevýhodám aktivního otcovství, kterou byla nízká podpora aktivních otců ze strany zaměstnavatelů. Pokud chtějí být muži po porodu se svou ženou a dítětem musejí si vzít klasickou dovolenou nebo neplacené volno. Na placené volno má podle zákoníku práce muž právo jen na nezbytně nutnou dobu v případě odvozu ženy do porodnice a zpět. Pokud chce být muž u porodu, může čerpat neplacené volno. Tady ale narážíme na další skutečnost a to, že některé nemocnice mají stále zpoplatněnou přítomnost otce u porodu. Prozatím to tak v České republice funguje, i když vzhledem k postupnému schvalování otcovské dovolené se blížíme k vymazání této nevýhody a zaměstnavatelé budou muset za určitých podmínek akceptovat nepřítomnost otce z důvodu čerpání otcovské dovolené.

V rámci otázek ohledně otcovské a rodičovské dovolené výsledky výzkumu napovídají, že si je 88 % mužů jistých, že mají právo využít rodičovskou dovolenou. Je vidět, že jsou dobře informovaní, k čemuž nejspíše přispěla i skutečnost, že rodičovskou dovolenou mohou muži v České republice čerpat již od roku 2001. Je to tedy již 16 let, a to je dost dlouhá doba na to, aby většina mužů znala v tomto směru svá práva. Z odpovědí týkajících se otcovské dovolené vyplynulo, že pouhých 15 % respondentů ví, že současný otec nemá prozatím právo čerpat otcovskou dovolenou v České republice. Zatímco nadpoloviční většina, 62 % respondentů, byla přesvědčena, že současní otcové mohou čerpat otcovskou dovolenou. Jejich mylná odpověď jen potvrzuje mou domněnku o tom, že jsou současní otcové nedostatečně informovaní ohledně této problematiky. Důvodem může být nízký zájem médií o otcovskou dovolenou. Pravdivá fakta o postupném schvalování otcovské dovolené mohou otcové najít většinou pouze přímo na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí nebo na webech věnujících se problematice rodičovství jako je například Liga otevřených mužů, Maminka, ale také třeba deník Právo a další. Titulek věnující se otcovské dovolené však nenajdeme nikde na hlavních stránkách zpravodajství. Dalším důvodem může být i nízký zájem otců o tuto informaci.

Názory mužů na otce na rodičovské dovolené byly různé, ale především kladné. Sami respondenti by chtěli čerpat nebo již čerpali ve 42 % rodičovskou dovolenou, a to většinou z důvodů, kdy je láká čas strávený s rodinou nebo jim to přijde jako dobrý nápad. V tomto směru vidím veliký posun kupředu, kdy se muži chtějí aktivně podílet

na péči a výchově o své dítě. Na druhou stranu je nejvíce od rodičovské dovolené stále odrazuje nižší příjem ženy, což je bohužel v České republice zatím nezměnná situace. Jak jsem uvedla v teoretické části, ještě před 12 lety byla průměrná mzda ženy o 6 000 Kč nižší než průměrná mzda mužů. Doba se příliš nezměnila, neboť z dostupných údajů vyplývá, že se stále rozdíl v platech ženy a muže pohybuje mezi 5 000 – 6 000 Kč. Důvodem platového rozdílu může být i rodičovská dovolená, protože ženy v důsledku dlouhého trvání rodičovské dovolené vypadnou z pracovní role přibližně na tři roky a zastaví se jim tak kariérní růst, zatímco u mužů ne.

V druhé části výzkumu týkající se pohledu žen na aktivní otcovství jsem se setkala s různými typy žen, z nichž většina byla nakloněna trendu aktivního otcovství. Nečekala jsem, že bych v rámci svého výzkumu našla ve věkové skupině 30 – 40 let ženu, která by ve svých výpovědích nepřipouštěla jiný druh pojetí rodičovství, než ten tradiční. Žena A se vždy vyjádřila k aspektům aktivního otcovství spíše skepticky a povyšovala svou roli matky nad otce. V otci svých dětí vidí neschopného muže, který se nedokáže o děti postarat. Z výpovědí však vyplynulo, že se muž postarat umí, ale nekoresponduje to s představami jeho ženy. To souvisí s informací z teorie, kde byl tento důvod uveden jako jeden z příčin nízké angažovanosti otců. Pokud žena neumožní otci, aby o dítě pečoval a vychovával jej, pravděpodobně muž přilne pouze ke své roli živitele a začne ženě v rodičovství ustupovat. Ženy by se měly vyvarovat kritizování otců kvůli jinému přístupu k daným činnostem s dětmi, ale více by se měly zaměřit na stanovení společných hodnot a priorit ve výchově dítěte, které budou oba dodržovat, ale svým způsobem. Nikdy nebude otec vychovávat a pečovat o dítě stejným způsobem jako matka. To však neznamená, že se o dítě nedokáže postarat stejně dobře jako matka. I společnost vidí stále jako prioritního rodiče matku.

Pohled žen na muže na rodičovské dovolené byl téměř stejný s pohledem mužů. Jak mezi muži, tak i mezi ženami se našli tací, kteří preferují spíše tradiční pojetí. Muže na rodičovské dovolené sice neodsuzují ale ani se nechtějí v této roli více angažovat. Bylo jich však minimum. Žena A dodala, že si post na rodičovské dovolené zaslouží, a to z důvodu, že dítě devět měsíců nosila a porodila. Muže tak úplně vyloučila, ale bez něj, respektive jeho spermií a aktu početí by jejich dítě neporodila. Tento fakt, by se dal dále určit také jako příčina nízké angažovanosti otců. Ženy chtějí mít v mužích podporu, hlavně při těhotenství, porodu a po porodu, ale berou je jako osobu, která dítě zplodila

a tím jeho úloha prozatím končí. Většina z dotazovaných žen by však nebránila muži v čerpání rodičovské dovolené.

Ohledně informovanosti a přístupu k aktivnímu otcovství se ženy vyjadřovaly různorodě. Většina z nich nedokázala jasně vysvětlit rozdíl mezi aktivním a neaktivním otcem. Důvodem může být samozřejmě opět skutečnost, že termín aktivní otcovství není ve společnosti stále příliš známý. Ženy jsou ale pravděpodobně ovlivněny i svým dětstvím a zkušenostmi s muži, kdy svého otce a pravděpodobně ani jiného muže neviděly v roli aktivního otce, tudíž jim je tento pojem cizí. K aktivnímu otcovství ženy přistupovaly většinou otevřeně, ale v případě aktivního otcovství u vlastního partnera zastávaly různorodé názory. Žena E uvedla, že k tomu nejsou muži v české společnosti vedeny. Fakt, že ženy pravděpodobně v dětství nepoznaly žádného aktivního otce, platí s vysokou pravděpodobností i pro současné muže. Proto je velmi vysoká šance úspěchu u dětí současných aktivních otců, kteří snad tento vzor chování aplikují v dospělosti ve svém životě, jak synové, tak i dcery.

Zajímavý dotaz k zamyšlení byl pro ženy ten, týkající se jejich subjektivního pohledu na aktivní otcovství. Buď jako příležitost či hrozbu pro svůj post matky. Většinou jim trvalo delší dobu, než se rozmyslely a přišly na nějakou odpověď. Zatímco dvě ženy viděly v aktivním otcovství pouze příležitost, žena A v ní viděla spíše hrozbu. Opět zpochybňovala schopnosti manžela postarat se o děti, což může být výsledkem jejich vztahu, který nejspíš nebude příliš harmonický. Nakonec, ale přiznala, že by na muže žárlila. Domnívám se, že žárlivost je veliký problém, který může bránit ženě a muži v nastolení rovnocennosti, neboť se žena bojí, že by děti mohly mít bližší citovou vazbu s otcem než s ní. Je však dokázáno, že dítě dokáže vnímat lásku obou rodičů stejně, pokud mu je tak předkládána. I citové vazby si dítě vytváří průběžně, tudíž střídáním péče matky a otce je vysoká pravděpodobnost, že bude respektovat a milovat oba rodiče stejně. Žena E vidí navíc v aktivním otcovství výzvu, která je dle jejích slov dokonce větší pro matku než otce. Důvodem je skutečnost, že pokud chce matka podporovat aktivního otce, musí slevit ze svých požadavků a umožnit mu přístup k dítěti i bez její kontroly. Pro většinu žen to může být zpočátku těžké, protože mají po porodu s dítětem velmi úzké pouto. To však neznamená, že muži ne, jen na poutu s dítětem musejí zapracovat a učit se to, k čemu je většina žen vedena již od dětství.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Vzhledem k tomu, že jsem učitelka v mateřské škole, pokusím se doporučení týkající se aktivního otcovství zaměřit především na problematiku, se kterou se v mateřské škole setkávám, ať již u kolegyní, rodičů nebo dětí, se kterými jsem v denním kontaktu.

V mateřských školách a nejspíš nejen tam panuje všeobecně takový nešvar, kdy učitelé považují za kompetentní rodiče především matky. Setkala jsem se již několikrát s názory kolegyní, kdy vše řeší raději s matkou dítěte, protože otec většinou danou informaci nevyřídí nebo je o to požádala sama matka. Slovo rodič ale není ekvivalentem ke slovu matka. Za rodiče je považována jak matka, tak i otec, tudíž má stejná práva a povinnosti. Jako učitelé bychom měli jednat s matkou i otcem stejně, sdělovat jim stejné informace a důvěřovat jim. Je to jako s dětmi, pokud budeme s otci jednat jako s neschopnými, budou takoví.

Dalším nedostatkem v mateřských školách je absence učitelů mužského pohlaví. Děti potřebují mužské vzory a tím, že je od narození obklopují jen samé ženy, ať už to jsou doktorky, učitelky, vychovatelky, atd., chlapci potlačují svou mužnost. Ale i dívky potřebují mužský vzor. V tomto případě je hledání řešení velmi složité. Učitelů mužského pohlaví je málo, a to především vzhledem k nepříznivým platovým podmínkám, které muže nijak k této práci nemotivují. Dalším úskalím je přijímací proces, kdy v mateřské škole dá velmi často ředitel přednost ženě před mužem, neboť se od ženy očekává dle genderových stereotypů lepší kompetence pro práci s malými dětmi. Dalším aspektem je i nedůvěra rodičů v učitele mužského pohlaví v mateřské škole.

Velmi častým problémem jsou stále genderové stereotypy, kdy nejsou děti brány rovnocenně k případnému budoucímu rodičovství. Rodiče ani společnost by neměli děti škatulkovat podle pohlaví. Proč by dívky měly chodit jen v růžové a naopak proč by jim nemohli nosit chlapečci. Proč nedovolit chlapcům, aby si hráli s dívkami na rodinu, jezdili s kočárkem a starali se o miminko a naopak dívkám dovolit vyzkoušet si i činnosti určené chlapcům. Vždyť je přesně tohle jednou čeká, a pokud jim v tom budeme bránit a tvrdit, že to dostatečně neodpovídá jejich pohlaví, pravděpodobně zaujmou k aktivnímu otcovství stejný postoj jako tradičně zaměřené ženy a muži.

Jako poslední doporučení do praxe bych uvedla jistou nespravedlnost vůči otcům týkající se především mateřských škol. Jak jsem již uvedla v teoretické části, již sto let

existuje Den otců, ale v České republice se stále slaví především Den matek. V mateřských školách se téměř vždy konají besídky na oslavu Dne matek, ale v málokterých školách pořádají i besídku ke Dni otců. Pokud tedy chceme dětem ukazovat rovnoprávnost, měli bychom buď slavit oba dny, nebo ani jeden, ať již uspořádáme besídku nebo společně vyrobíme pro matku i otce nějaký výrobek, který je potěší. Ukazujeme tím dětem, že vnímáme matku i otce jako plnohodnotné rodiče.

ZÁVĚR

Teoretická i praktická část postupně naplnila hlavní cíl mé práce, kterým bylo odhalení principů aktuálního chápání konstruktů aktivního otcovství v České republice. Dále jsem v teoretické části splnila dva výzkumné cíle. První výzkumný cíl stanovil porovnat teoretické poznatky o aktivním otcovství v České republice s jinými státy. Tento cíl jsem splnila v rámci jedné z podkapitol teoretické části. V rámci kapitoly o organizacích a kulturních akcích určených pro otce, jsem splnila druhý výzkumný cíl, a to popsat organizace a kulturní akce vymezené výhradně pro otce v České republice.

V praktické části jsem se zaměřila na plnění třetího a čtvrtého výzkumného cíle. V rámci třetího cíle jsem si uložila za úkol zjistit, zda jsou současní muži informováni o legislativních možnostech otcovství, a zda jsou tomuto trendu přístupní. Zjistila jsem, že většina mužů je velmi dobře informovaná o rodičovské dovolené, zatímco majoritní skupina mužů se mylně domnívá, že mají právo využít i otcovskou dovolenou. V případě rodičovské dovolené je většina mužů odhodlána rodičovskou dovolenou čerpat nebo ji již čerpali. Dalším výzkumným cílem k mé praktické části práce bylo popsat rozmanité pohledy žen na aktivní otcovství. Myslím, že se mi tento cíl podařilo splnit. Respondentky se k otázkám týkající se aktivního otcovství vyjadřovaly osobitě, rozmanitě a většinou zaujaly spíše kladný nežli záporný postoj k aktivnímu otcovství.

POUŽITÁ LITERATURA

Literatura

BADINTER, Élisabeth (2005). *XY: o mužské identitě*. Praha: Paseka, Souvislosti (Paseka). ISBN 80-718-5727-0.

BAKALÁŘ, Eduard (2002). *Průvodce otcovstvím, aneb, Bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-702-1605-0.

BIDDULPH, Steve (2007). *Kniha o mužství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0012-3.

GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA (2003). *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0415-3.

GOETZ, Masa Aiba (1998). *My Father, MySelf: Understanding Dad's Influence on Your Life*. Element books. ISBN 9781862042919.

KARSTEN, Hartmut (2006). *Ženy - muži: [genderové role, jejich původ a vývoj]*. Praha: Portál, Spektrum (Portál). ISBN 80-736-7145-X.

KUNDRA, Lucie (2009). *Legislativní možnosti podpory aktivního otcovství*. Praha: Otevřená společnost - Centrum ProEquality. ISBN 978-80-87110-14-0.

LACINOVÁ, Lenka a Petra ŠKRDLÍKOVÁ (2008). *Dost dobří rodiče, aneb drobné chyby ve výchově dovoleny*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-442-7.

MATOUŠKOVÁ, Iva a Marie ZDRAŽILOVÁ (2011). *Analýza soudních řízení o úpravě výchovy a výživy*. Právo a rodina, č. 2. ISSN 1212-866X

MOŽNÝ, Ivo (2006). *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-864-2958-X.

MOŽNÝ, Ivo (2002). *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. 1., vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-624-1

NOVÁK, Tomáš (2013). *O otcovské roli: [význam otce v rodině]*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4498-8.

RICHTER, Robert a Schäfer EBERHARD (2007). *Kniha pro tatínky: Vše, co potřebujete vědět o těhotenství, porodu a prvním roce života*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2083-8.

SEDLÁČEK, Lukáš (2008). *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, projekt půl na půl. ISBN 978-80-903228-9-1. Dostupné z:
<http://www.tatadoma.cz/download/aktivni-otcovstvi.pdf>

SINGLY, François de (1999). *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8249-1.

VALOUCHOVÁ, Anna (2008). *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí, projekt půl na půl. ISBN 978-80-903228-9-1. Dostupné z:
<http://www.tatadoma.cz/download/aktivni-otcovstvi.pdf>

ZOJA, Luigi (2005). *Soumrak otců: archetyp otce a dějiny otcovství*. Praha: Prostor. Obzor (Prostor). ISBN 80-726-0145-8.

Internetové zdroje

HABÁŇ, Petr. *Rodičovská dovolená v režii otců? Zkušenost, která stojí za to* (2014). In: MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Praha. [online] [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/17476/tz_120314a.pdf

LOM: Liga otevřených mužů (2006). Praha. [online] [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://ilom.cz/>

MOSS, Peter a Marta KORINTUS (2008). *International Review of Leave Policies and Related Research*. London: Department for Business, Enterprise and Regulatory Reform [online] [cit. 23-10-2008]. Dostupné z: <http://www.berr.gov.uk/files/file47247.pdf>

MPSV: Ministerstvo práce a sociálních věcí (2013). *Rodičovskou si loni vzalo jen 5200 mužů. 50krát méně než žen*. Praha: deník Právo. [online] [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/16093>

Táta fest (2012). *Co je Tátafest?*. Praha: Webnode, [online] [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: <http://www.tatafest.cz/co-je-tatafest/>

VALOUCHOVÁ, Anna (2014). *Muž a rodičovská*. Praha: RaTata. Liga otevřených mužů. Dostupné z: http://ilom.cz/wp-content/uploads/2009/05/LOM_RaTATA3_web_logga.pdf

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Vzor dotazníku

Příloha č. 2: Vzor polostrukturovaného rozhovoru

Příloha č. 3: Přepisy polostrukturovaných rozhovorů

Příloha č. 1 – Vzor dotazníku

Nejdříve si prosím přečtěte definici aktivního otcovství, která zní: „Aktivní otec jeví nefalšovaný zájem o své děti. Věnuje jim **pravidelně** svůj čas, energii a upevňuje tak rodinné a partnerské vztahy, a to vše bez náhrady na kompenzaci od své ženy.“

Příklad aktivního a neaktivního otce:

Aktivní otec: Adam svého syna učí v obývacím pokoji počítat do pěti, zatímco jeho žena Sylvie si v ložnici čte knihu. (Otec se dítěti věnuje a matka si může odpočinout či se věnovat svým oblíbeným činnostem, aniž by otec očekával, že mu čas strávený s dítětem vykompenzuje – např. vařením večeře)

Neaktivní otec: Adam svého syna učí v obývacím pokoji počítat do pěti, zatímco jeho žena Sylvie připravuje večeři. (Otec se dítěti věnuje a žena se z role matky přesune k roli hospodyně, čímž kompenzuje otcovu aktivitu vůči dítěti – vaří všem večeři)

1. Rozumíte definici o aktivním otcovství?

- ano
- ne

a. Čemu konkrétně nerozumíte? (pomůže mi to při případné úpravě definice)

2. Jste otcem?

- ano

a. Považujete se za otce aktivního?

- ano
- ne

- ne

b. Chtěl byste být v budoucnu aktivním otcem?

- ano

b1. Z jakého důvodu ano?

- ne

b2. Z jakého důvodu ne?

3. Jaké jsou podle Vás výhody aktivního otcovství?

4. Jaké jsou podle Vás nevýhody aktivního otcovství?

5. Má otec v České republice právo zůstat na rodičovské dovolené místo matky dítěte?

- ano
- ne
- nevím

6. Má otec v České republice právo využít otcovskou dovolenou?

- ano
- ne
- nevím

7. Využil jste/byste rodičovskou dovolenou?

- ano

a. Z jakého důvodu ano?

- ne

b. Z jakého důvodu ne?

- nevím

Rodičovská a otcovská dovolená v ČR:

Rodičovská dovolená: Otec má právo zažádat o rodičovskou dovolenou. V tom případě mu náleží rodičovská dovolená od narození dítěte do doby, kdy dítě dosáhne věku tří let. V průběhu rodičovské dovolené má otec právo na čerpání rodičovského příspěvku. Při splnění zákonných podmínek je maximální výše rodičovského příspěvku 220 tisíc korun. Tato dávka se dá čerpat rychlejší či pomalejší variantou, záleží na volbě rodiče. Pro vyměření příspěvku platí důležité omezení. Rodičovský příspěvek je maximálně 70 % předchozího výdělku, tudíž může být příspěvek nižší než maximální částka, záleží na vyměřovacím základu ze zaměstnání před nástupem na rodičovskou dovolenou. Více zde: <http://zakony.centrum.cz/clanky/matrska-a-rodicovska-dovolena-dle-zakoniku>

Otcovská dovolená: Byla schválena poslaneckou sněmovnou v únoru 2017, ale v platnost vyjde pravděpodobně až na začátku roku 2018. Pokud s návrhem bude souhlasit senát a získá podpis prezidenta. Otec by měl mít nárok na otcovskou dovolenou v podobě jednoho týdne v období prvních šesti týdnů po narození dítěte. Za jeden týden otcovské dovolené obdrží otec 70 % vyměřovacího základu svého výdělku. Pokud splňuje zákonné podmínky pro využití této dávky. Aktuality týkající se otcovské dovolené můžete sledovat zde: <http://www.mpsv.cz/cs/>

Přílohač. 2 – Vzor polostrukturovaného rozhovoru

Nejdříve se zeptám na stručné informace o respondentovi – věk, záliby, zaměstnání, počet dětí, atd.

- 1. Jaký je Váš pohled na otce na rodičovské dovolené?**
- 2. Umožnila byste otci svých dětí zůstat na rodičovské dovolené místo Vás?**
 - a. Proč ano?**
 - b. Proč ne?**
- 3. Víte, jaký je rozdíl mezi otcem aktivním a neaktivním?(V případě záporné či mylné odpovědi přiblížím respondentovi význam a specifika aktivního otcovství.)**
- 4. Chtěla byste, aby se Váš partner/manžel stal aktivním otcem?**
- 5. Umožnila byste Vašemu partnerovi/manželovi trávit čas s dítětem/děťmi bez Vašeho dohledu?**
 - a. Proč ano?**
 - b. Proč ne?**
- 6. Vidíte v aktivním otcovství, ve vztahu k sobě, spíše příležitost či ohrožení svého postu matky?**

Příloha č. 3 – Přepisy polostrukturovaných rozhovorů

Respondent A

Žena 33 let, matka dvou dětí (10 měsíců a 3 roky). Momentálně nepracuje, je na mateřské dovolené. Za svůj největší koníček označila své děti.

Nejdříve by mě zajímal Váš pohled na otce na rodičovské dovolené? Pokud to tak chtějí, prosím, ale nepřijde mi to přirozené. **Co Vás vede k tomu, že není přirozené, aby byl muž na rodičovské dovolené?** Pro mě je přirozené to, že jsem jako matka doma s dítětem, zatímco muž nás zabezpečuje materiálně, jestli mi rozumíte. **Ano, chápu Váš postoj.**

Byla byste ochotna svému muži umožnit zůstat na rodičovské dovolené místo Vás? Rozhodně ne. **Proč?** Já mám právo na to, být na rodičovské dovolené, děti jsem porodila, zasloužím si to. Mám k nim i jako matka bližší vztah než manžel. **Dobrá.**

Setkala jste se někdy s pojmem aktivní otcovství? Ano. **A víte, co tento pojem znamená?** Myslím si, že aktivní otec se více věnuje svým dětem ve svém volném čase. **Ano, máte pravdu. V podstatě když se stará otec, tak má matka čas pro sebe.** No, to by se mi občas taky líbilo.

Chtěla byste, aby byl Váš manžel aktivním otcem? Myslím, že si prozatím vystačím s tím, že děti občas na můj nátlak vyzvedne, pohlídá nebo s nimi někam zajde. Ráda děti vychovávám po svém a s manželem se na způsobu výchovy dětí občas neshodneme.

Občas tedy umožníte Vašemu manželovi, aby trávil čas s dětmi bez Vašeho dohledu? Ano, občas mu to umožním, když si něco neodkladně potřebuji zařídit, ale většinou vždy udělá něco špatně. **Máte na mysli něco konkrétního?** Ano, například nedávno, když vedl starší dceru do školky, tak jí zapomněl dát pláštěnku, tak jsem musela znovu do školky kvůli tomu, aby měla pláštěnku, kdyby náhodou začalo pršet. **Aha. Zdá se Vám to jako zásadní problém?** Ano, zdá, protože něco zapomíná furt. Prostě není schopný postarat se o obě děti jako já.

Je dle Vašeho názoru aktivní otcovství pro ženy výhodné či nevýhodné? To nejsem schopna moc posoudit, ale pro mě spíš převažují ty nevýhody. Víte, asi bych měla více času na sebe, ale já žiju pro děti. Nedovedu si představit, že by místo mě byl s dětmi doma manžel. Nebyla bych u spousty podstatných okamžiků svých dětí a manželovi bych je ani svěřit nemohla. Navíc bych se bála odloučení a ztráty úzké

citové vazby s dětmi. Přiznám se, že bych na muže asi žárlila. **Chápu, děkuji za Váš čas a přeji pěkný den.** Vám také.

Respondent B

Žena 40 let, matka dvou dětí (6 let a 3 roky). Povoláním externí redaktorka. Ráda čte, navštěvuje různá divadelní představení a také maluje obrazy pro děti.

Velmi by mě zajímal Váš názor na otce na rodičovské dovolené? Je to prostě geniální. Konečně se začalo praktikovat soužití muže a ženy, kdy nemusí doma sedět s dítětem jen žena, ale může si to vyzkoušet i chlap. Jednoznačně s tím souhlasím a v duchu těmto mužům děkuji. **Zdá se mi to nebo jste z mužů na rodičovské dovolené opravdu tak nadšená?** Nezdá. Jsme přešťastná, že se začínají objevovat muži, kteří nemají jen plno slov, ale taky je mění v činy. Prosím více mužů na rodičovské, aby se toho přestali i ostatní chlapi bát.

Máte dvě děti. Umožnila byste svému muži, aby s nimi zůstal na rodičovské dovolené místo Vás? Klidně. Ale něco Vám řeknu. Když jsme měli s manželem prvního syna, byla jsem po roce a půl doma úplně vyřízená. Ono se to nezdá, ale prostě až už děláte s malým dítětem doma cokoli, nejsou vidět moc často výsledky. Není uklizeno, uvařeno, tak jak si představujete a mnoho dalších aspektů vám jednoduše začne lézt na mozek. Já jsem typ, který potřebuje vidět výsledky, tudíž jsem manžela poprosila, jestli bych nemohla začít z domu pracovat a on by mi více pomohl se synem. **A jak to fungovalo?** Výborně. Byli jsme oba vyřízení, ale spokojení, protože už jsem nebyla protivná jen já, ale byli jsme na stejné vlně. **To je skvělé, ale na rodičovské jste byla stále vy.** Ano, manžel má vlastní podnik takže finanční záležitosti jsme nemuseli nijak lámat přes koleno. **Tak to máte svým způsobem štěstí.** To určitě, protože jinak by do toho asi ani manžel nešel.

Když jsme již probrali rodičovskou dovolenou, víte něco o aktivním otcovství? Třeba rozdíl mezi aktivním a neaktivním otcem? Troufám si říct, že aktivní otec je žije pro rodinu, zatímco neaktivní otec spíše pro práci, ale netuším, jak to přesně myslíte. **Máte pravdu v tom, že aktivní otec se skutečně velmi často ve svém volném čase věnuje rodině a poskytuje tak ženě odlehčení či volný čas.** Tak nějak jsem to myslela. **V podstatě se dětem věnuje pravidelně, ne pouze nárazově.** Aha. **Myslíte si, že je Váš muž aktivní otec?** Myslím, že tak půl na půl. Má snahu jím být. **Co mu v tom podle Vás brání?** Především jeho rodina a celkově veřejné mínění. Myslí si, že muži na rodičovské jsou odsuzování, přičemž mně přijde,

že ženami jsou spíše často obdivováni, ale jen pokud nejde o jejich vlastní manžely. Což je docela paradox. **Jak to myslíte?** Obdivují cizí muže za to, že jsou na rodičáku, ale vlastnímu chlapovi by to nedovolili. **To je v některých případech skutečně pravda.**

Tráví Váš muž čas s dětmi i bez Vašeho dohledu? Ano a velmi často. Sama potřebuji čas pro sebe nebo na práci, tudíž to ani jinak nejde. Navíc si myslím, že to prospívá i oběma synům, jsou velice samostatní a nejsou to žádní mamánci.

Vidíte tak v aktivním otcovství spíše příležitost nebo ohrožení pro ženy? Dle mého názoru je to obrovská příležitost, ale vím z vlastních zkušeností, že spousta žen bere aktivní otce spíše jako ohrožení. Bojí se o vztah s dětmi, že to manžel nezvládne. Také dost často žárlí, když má dítě třeba s tátou tajemství, přičemž opět další paradox je, že naopak je to v pohodě. Máma má s dítětem nějaké tajemství a tátovi je to fuk. **Myslíte, že se tomu dá nějak předejít? Uklidnit matky, že je to v pořádku jít si na kafe s kamarádkou a svěřit dítě otci?** Matky by si hlavně měly uvědomit, že nejsou důležité detaily, ale podstat věci. Mně je třeba naprosto jedno jestli muž dá synům k večeři jednou za čas párek nebo jdou do Mekáče. Máme totiž stanovená pravidla pro nás oba a snažíme se je vůči synům dodržovat a nedělat si v rodičovství naschvály. **Moc Vám děkuji za Vaše názory, byl to velmi příjemný rozhovor.** Nemáte zač. **Nashledanou.**

Respondent C

Žena 37 let, matka jednoho dítěte (8 let). Pracuje jako uklízečka nebytových prostorů. Za svůj největší koníček označila svého psa, se kterým trénuje agility dovednosti.

Nejdříve by mě zajímalo, jaký je Váš pohled na otce na rodičovské dovolené? Nikdy jsem nad tím nepřemýšlela. Ať si dělá každý otec, co uzná za vhodné. Je to o domluvě partnerů. Pokud muž chce, tak ať je na rodičovské on místo ženy.

Umožnila byste svému muži, aby zůstal na rodičovské dovolené místo Vás? Ne. **Z jakého důvodu?** Víte, můj muž by o to určitě nestál a já taky ne. **Jste si jistá tím, že by si Váš muž nechtěl vyzkoušet roli otce na rodičovské dovolené?** Jistá si tím nejsem, ale i kdyby chtěl, nemohli bychom si to dovolit. Má alespoň třikrát vyšší plat než já, takže by to pro nás bylo značně nevýhodné. **Kdybyste byli finančně zabezpečeni, přistoupila byste na to?** Nejspíš ne, jsme rodina spíše v tradičním smyslu. **Chápu.**

Věděla byste jaký je rozdíl mezi aktivním a neaktivním otcem? Netuším, asi se více aktivně věnuje dětem? Nevím. **Ano více se věnuje dětem. Věnuje se jim pravidelně a dobrovolně. Matka může trávit čas společně s otcem a dítětem nebo si může užívat svůj volný čas pro sebe. Nebo také může pracovat, pokud chce.** Nezlobte se, ale mně přijde, že se zase modernizuje něco, co už tady funguje několik staletí. Tradiční rodina je rodina, která má kořeny a funguje. **Já Vám rozumím, ale není úplně pravda, že by trend aktivního otcovství byl ryze moderní.** Asi o tomto tématu víte víc, ale já stojím za tradiční koncepcí rodiny. **To naprosto respektuji.**

Jak byste se tedy postavila k situaci, ve které by chtěl Váš manžel být aktivním otcem? Nebránila bych mu v tom, je hlava rodiny. Ale upřímně, myslím si, že by ho to v životě nenapadlo.

Tráví Váš manžel čas bez Vašeho dohledu jen s Vaším synem? Ano, často si spolu hrají a já třeba uklízím byt nebo vařím. **A že by šli někam jen sami dva?** To se stává málokdy, většinou jen když jsem nemocná a nemohu jít s nimi. **Myslíte si, že se Váš manžel dokáže o syna postarat i bez Vaší asistence?** Jsem si tím jistá, i když nevím, jestli taková situace někdy nastala nebo nastane. Každopádně ví co dělat a co nedělat, to je pro mne důležité. Vychováváme syna stejným způsobem.

Vidíte v aktivním otcovství spíše příležitost nebo ohrožení? Ani jedno. Nic by mi to nepřineslo a ani by mě to neohrozilo, neboť by na to můj muž nikdy nepřistoupil. **Moc Vám děkuji za odpovědi na mé otázky a přeji Vám pěkný den.** Vám také.

Respondent D

Žena 30 let, těhotná v 7. měsíci. Pracuje jako obchodní asistentka. Ráda běhá, poslouchá muziku a vaří.

Na začátku našeho rozhovoru bych se Vás ráda zeptala, jak vnímáte otce na rodičovské dovolené? Přijde mi to jako docela dobrý nápad, ale v České republice těžce realizovatelný. **Můžete mi k tomu říct víc?** V dnešní době je fajn, že se vyrovnávají možnosti žen a mužů. Ženy mají možnost rozvíjet se více v profesní sféře, zatímco mužům se otevírá svět v péči o dítě. Přijde mi to jako skvělý nápad, neboť to podle mě přispívá k utužování rodinných a partnerských vztahů. Na druhou stranu je smutné, že platy žen a mužů se stále tak markantně liší, že není možné, aby muž nastoupil na rodičovskou dovolenou, vždy když chce. Nebo naopak, když má

žena ve výjimečných případech vyšší příjem než muž, tak muž nastoupí na rodičovskou dovolenou, protože nemají jinou možnost. To je možná ještě horší varianta. **Proč myslíte?** Přece jen jsou ženy k tomu starání o děti od mala vedeny, na rozdíl od mužů.

Umožnila byste svému manželovi zůstat na rodičovské dovolené místo Vás? Víte, když jsem ještě nečekala dítě, tak jsem všude rozhlašovala, jak si budeme dělit rodičovskou dovolenou, ale čím více se to blíží, tím více stoupá má nejistota. Ale nakonec na to přistoupím. S manželem jsme se tak domluvili již dávno a nechci to rušit teď jen kvůli tomu, že se mnou cloumají hormony. Věřím, že pak budu ještě vděčná muži za to, že se o rodičovskou dovolenou se mnou podělil.

Říká Vám něco pojem aktivní otcovství? Ne, slyším to poprvé. **Pravděpodobně tedy asi nebudete vědět jaký je rozdíl mezi aktivním a neaktivním otcem?** Netuším, opravdu. **A chtěla byste o tom něco málo říct?** Klidně, když už vedeme rozhovor. **Dobře. Aktivní otec se dobrovolně a pravidelně věnuje svému dítěti a žena má tak volný čas, který využije dle svého. Aha. Podstatou aktivního otcovství je, že se muž stará o děti z vlastní iniciativy a rád, žena mu to však nemusí „splácet“ způsobem jako je vaření, úklid, apod. Rozumíte mi?** Ano, rozumím.

Chtěl byste tedy, aby byl Váš muž otcem aktivním? Určitě ano. Nic jiného mu předpokládám ani nezbyde, když bude s dítětem na rodičovské dovolené. **To máte asi pravdu, ale jde o to, aby se staral o dítě rád.** Pevně doufám, že tomu tak bude. Už se na miminko hrozně těšíme. **To Vám věřím.**

Měla byste problém s tím, že by Váš manžel trávil čas s dítětem bez Vašeho dohledu? Myslím si, že z počátku s tím možná problém mít budu. Cítím se ze sebe, že budu taková ta příliš ochranná matka, ale myslím, že se to dá odnaučit. Navíc až bude muž s dítětem na rodičovské, nic jiného mi ani nezbyde a zvyknu si velmi rychle.

Z Vašeho pohledu je aktivní otcovství pro ženy spíše hrozbou nebo příležitostí? Já vidím rozhodně příležitost. Myslím si, že hrozba je silné slovo, i když některé ženy to tak vnímat mohou. Přece jen dítě devět měsíců nosíte a porodíte, ale přesto všechno by se nemělo zapomínat na otce. Mému muži bylo třeba hrozně líto, že většina mých ženských kamarádek gratulovala k početí miminka jen mně, jemu skoro nikdo. Přijde mi to jako takový nešvar české společnosti, že po početí a porodu je ve středu pozornosti hlavně matka. **S tím s Vámi souhlasím. Mockerát Vám děkuji za názory a odpovědi na mé otázky a přeji pěkný den.** Vám také, nashledanou.

Respondent E

Žena 35 let, bezdětná. Povoláním letuška. Mezi její zájmy patří cestování, fotografování, úprava interiérů.

Zajímalo by mě, jaký máte názor na muže na rodičovské dovolené? Abych se přiznala, nevím co si o těchto mužích myslet. Neodsuzuji je, to v žádném případě. Vlastně je spíše obdivuji. **O čem tedy máte pochybnosti?** V našem státním systému pro podporu rodin. **Jak to myslíte?** Je úžasný, že se muži snaží proniknout blíže k rodině, ale náš stát by si měl vzít příklad z jiných států, které se snaží tyto otce podporovat. **Takže muže na rodičovské podporujete, ale přála byste si pro ně větší podporu ze strany státu. Je to tak?** Ano.

Kdybyste měla dítě, umožnila byste otci zůstat na rodičovské dovolené místo vás? Ano, pokud bychom si to mohli dovolit z hlediska financí. Rozhodně bych za cenu otce na rodičovské dovolené neohrozila existenci rodiny z hlediska materiálního. Prostě pokud bych měla stejný nebo vyšší příjem než on, tak klidně.

Věděla byste jaký je rozdíl mezi otcem aktivním a neaktivním? Nejsem si jistá, ale řekla bych, že aktivní otec je ten, který se věnuje svému dítěti z vlastní iniciativy. Zůstane třeba i na té rodičovské dovolené. Zatímco neaktivní otec nechá všechno na matce nebo dostane hlídání dětí příkazem a tak ženě vyhoví. **Popsala jste to docela správně. Aktivní otec se zapojuje do péče a výchovy o dítě bez nátlaku a pravidelně. Žena tak má volný čas pro sebe a své zájmy.** To zní skvěle.

Chtěla byste, aby byl budoucí otec Vašich dětí otcem aktivním? Chtěla, ale jen pokud by chtěl on sám. Popravdě si myslím, že k tomu nejsou muži v české společnosti vedeni. Mám kamarádku, která si vzala Francouze a ten považuje za nenormální, že se u nás o dítě stará především matka. V jejich rodině je naprosto přirozené, že se oba stejnou mírou podílejí na výchově i péči o děti. **Takže byste také chtěla, aby Váš manžel byl aktivním otcem?** Ano, ale asi si budu muset také najít nějakého cizince ze země, kde není táta na rodičovské raritou. **Tak snad Vám to vyjde.** Budu doufat.

Umožnila byste manželovi, aby trávil čas s dítětem bez Vašeho dohledu? No jistě, přece mu nebudu stát celý den za zadkem. Pokud ženy chtějí, aby se muži starali o děti, musejí jim dopřát také nějakou volnost a svobodu volby. **V tom s Vámi souhlasím.**

Mám na Vás poslední otázku. Tak povídejte. **Vidíte v aktivním otcovství spíše výzvu a příležitost nebo ohrožení svého postu matky?** Vidím v ní vše kromě

ohrožení a dalších negativ. Výzva je to určitě pro matku i pro otce. Dokonce si troufám říct, že je to větší výzva pro matku, aby slevila ze svých požadavků. **A co příležitost?** Myslím, že je to příležitost především k nalezení rovnováhy ve vztahu, což je dle mého názoru po porodu docela zásadní věc, neboť dítě vám naruší jakékoliv partnerské i osobní stereotypy. **Moc Vám děkuji za Vaše názory k aktivnímu otcovství a přeji Vám pěkný den.** Také Vám přeji pěkný den.